

EEN DECENNIUM ARMOEDIG BELEID

DE elfde ARMOEDEBAROMETER VAN DECENNIUMDOELEN

1. Haal armoede onder de korenmaat uit

“De armoede is aan het dalen.” Dat verklaarde Vlaams minister voor armoedebestrijding Liesbeth Homans vorig jaar. Volgens haar was dit niet louter het effect van een zich herstellende economie: “Er is echt sprake van een trendbreuk. Zowel de Vlaamse als de federale regering hebben het geweer van schouder veranderd en er echt op ingezet om dit aan te pakken.” En ze herhaalde met enige stelligheid: “Ik heb een dure eed gezworen om de armoede te doen dalen en ik zal die proberen na te leven.”ⁱ

Sindsdien zwijgen de beide regeringen over armoede. Blijkbaar valt er weinig eer te behalen met armoede, zeker niet als de cijfers even weinig rooskleurig zijn. Armoede wordt weggemoffeld achter een activeringsdiscours. Vandaag geldt enkel nog het jobs, jobs, jobs, ...-paradigma. Hiervoor moet alles wijken.

De federale staatssecretaris voor armoedebestrijding, Zuhail Demir, verwoordde het als volgt in het Eén-programma De Zevende Dag: “Ik heb in februari mijn eed afgelegd. Als je dan ziet hoe groot het traject is om tot die Europese armoedegrens te komen, dan heb ik gezegd dat ik mijn best ga doen. Maar laat ons ook eerlijk zijn en de mensen geen blaaskes wijsmaken. Op die tweeënhalve jaar gaat dit niet lukken.”ⁱⁱ

De mensen in armoede ‘geen blaaskes’ wijsmaken, maar ze ondertussen op de blaren laten zitten. Dat lijkt de trieste draad doorheen het federale regeringsbeleid. In het Zomerakkoord 2018 was 80 miljoen ingeschreven voor het optrekken van de sociale minima. De staatssecretaris, opnieuw, stelde in De Zevende Dag: “Als ik een prioriteit moet maken om de uitkeringen op te trekken, zeg ik heel duidelijk: dat zal moeten gaan naar de gehandicaptenuitkeringen.” “Want een persoon met een handicap krijgt even veel als iemand met een leefloon, maar iemand met een handicap kan soms niet werken. Dan vind ik het niet oké dat die met een leefloon moet rondkomen.”ⁱⁱⁱ Zo organiseert de federale regering de concurrentie tussen mensen in en nabij armoede om wat extra inkomen. De belofte om alleenstaande moeders met kinderen te ondersteunen werd tegelijkertijd weggemoffeld en vergeten.

En zo werd het armoedebeleid onder de korenmaat geschoven.

Decenniumdoelen heeft als doel het zichtbaar maken van de armoede door armoede op het politiek forum te brengen. Armoede halveren op tien jaar tijd is onze betrachting. Decenniumdoelen is opgericht door armoedeorganisaties, welzijnsorganisaties, middenveld, vakbonden en mutualiteiten. Sinds 2008 publiceren we jaarlijks een Armoedebaarometer. Hiermee meten we de voortgang van het armoedebestrijdingsbeleid. Decenniumdoelen meet aan de hand van zes concrete doelen: inkomen,

arbeid, gezondheid, onderwijs, wonen en samenleven. Een zevende doel meet de voortgang van de halvering van de armoede.^{iv}

Intussen zijn we aan de elfde Armoedebarmeter. Deze is meer dan een signaal aan de Vlaamse en federale regering. Het is een aanklacht. Een aanklacht tegen de onwil om van armoede een prioriteit te maken. Armoede in één van de rijkste regio's is een schande. Stijgende armoede en stijgende kinderarmoede zijn een dubbele schande.

De elfde Armoedebarmeter legt de vinger op de wonde en legt bloot dat de Vlaamse en federale strategie van jobs, jobs, jobs, ... onvoldoende werkt voor de laagste inkomens. Integendeel, de cijfers tonen overduidelijk dat de armoede en kinderarmoede stijgen. Deze Armoedebarmeter wil armoede vanonder de korenmaat halen.

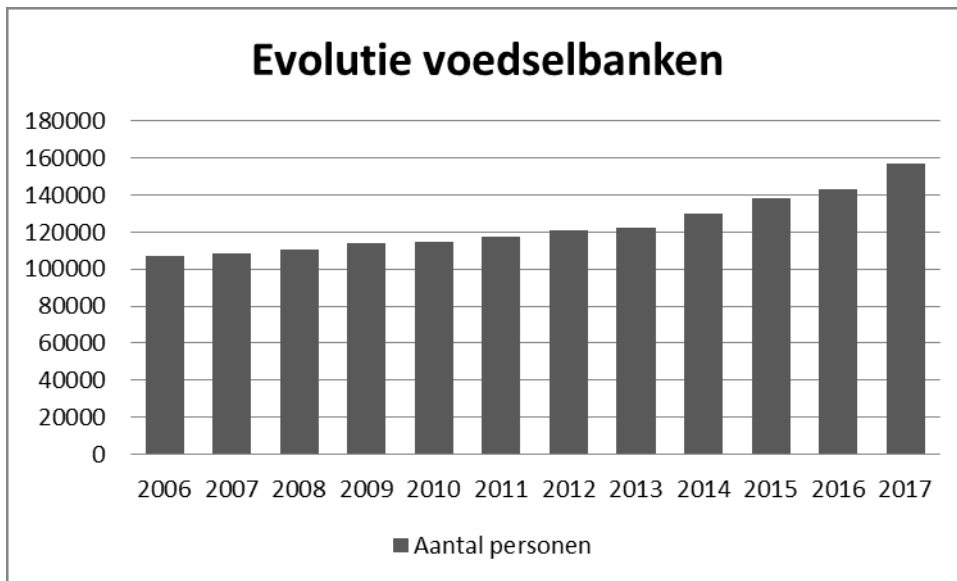
De elfde Armoedebarmeter maakt voor de eerste keer gebruik van Belgische armoedecijfers. Daarnaast zijn er heel veel Vlaamse cijfers over werkgelegenheid, onderwijs, gezondheid, wonen en samenleven die de Armoedebarmeter compleet maken. Elke grafiek maakt duidelijk of het over Vlaamse dan wel Belgische cijfers gaat.

2. Stijgende onrust

Veldwerkers vertellen ons dat het niet goed gaat. Zij zien en horen hoe meer mensen aan de onderkant het moeilijk hebben om te overleven. De strijd voor het dagelijks bestaan is groot. Meer mensen doen een beroep op de voedselbanken. Voedselbanken zijn de kanarie van de armoede. In het jaarverslag van de Belgische Federatie van Voedselbanken (2017) vind je alle informatie over het aantal 'minderbedeelden' die de voedselbanken bezoeken, ook over de grote winkelketens die opnieuw heel veel voedsel verzameld hebben. De voedselbanken liggen net als de veldwerkers in de frontlinie van armoede.

In de eerste figuur tonen we de evolutie van het aantal 'klanten' van de voedselbanken. De grafiek is sprekender dan vele uitspraken. Het aantal 'klanten' van de voedselbanken gaat in stijgende lijn met een opvallend sterke stijging sinds 2013. 2017 vertoont opnieuw een serieuze sprong. In 2017 waren er 157.151 'klanten' van de voedselbanken, bijna 14.000 mensen meer dan in 2016! In verhouding tot het bevolkingsaantal gaat het om een stijging van 1% in 2007 tot 1,4% in 2017. Deze gezinnen overleven dankzij de voedselbanken, vullen hun inkomen aan met wat ze kunnen krijgen en worden geacht dankbaar voor de hulp te zijn.

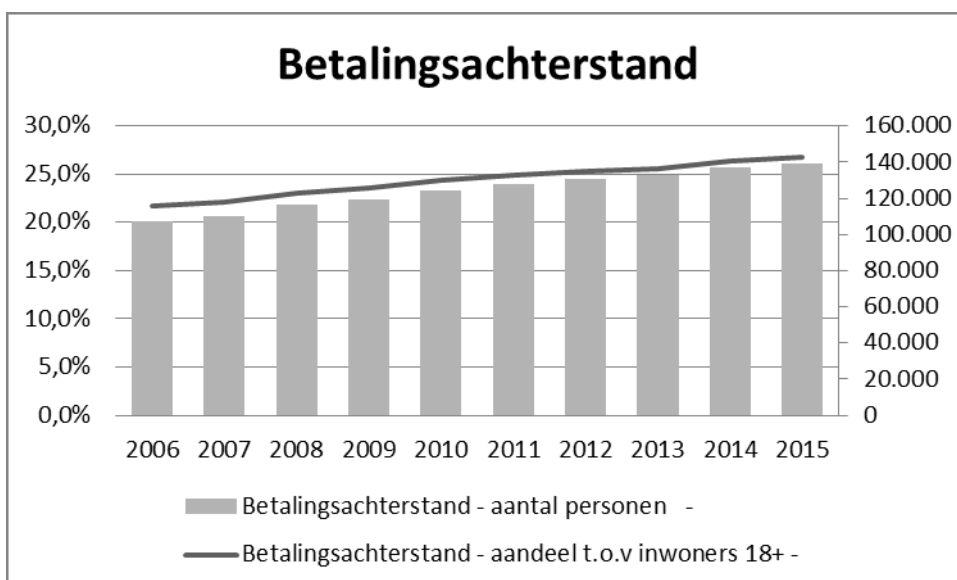
Figuur 1. Evolutie van het aantal personen die een beroep doen op de voedselbanken – België

Bron: Belgische Federatie van Voedselbanken

De voedselbanken zijn een eerste indicatie. Er zijn er nog. De tweede figuur toont eenzelfde beeld: meer en meer mensen hebben een betalingsachterstand. De stijging is constant: elk jaar opnieuw raken meer mensen in de problemen. De betalingsachterstand zegt niets over armoede zelf. Het zegt wel iets over het aantal gezinnen dat mogelijk in de problemen kan komen. Gezinnen die in schuldbeheer of schuldbemiddeling geraken, zijn gezinnen die moeten overleven op wat de schuldbeheerder hen overlaat.

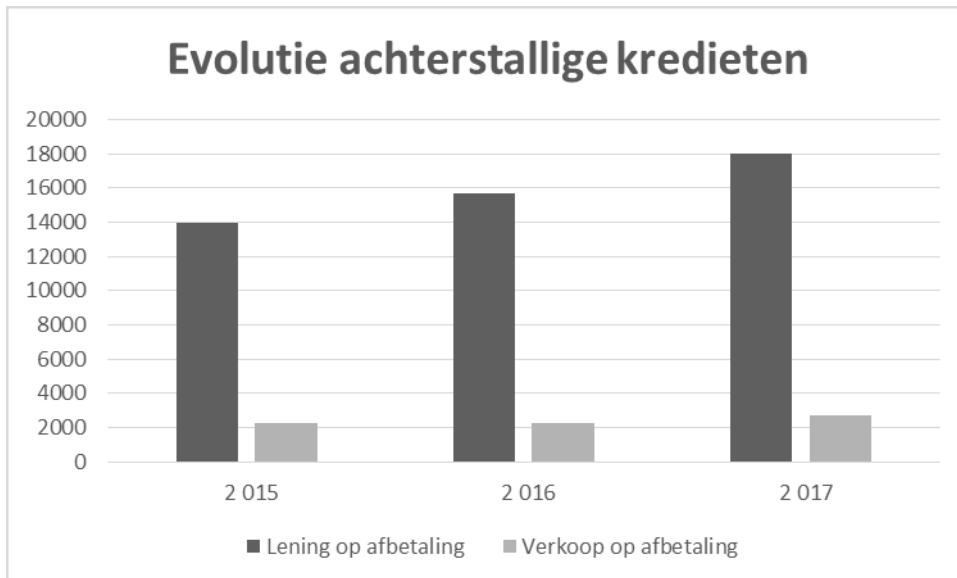
Figuur 2. Evolutie van de betalingsachterstand - België

Bron: StatBel

Figuur 3 toont de evolutie van de achterstallige kredieten in Vlaanderen sinds 2015. Ook hier is er niet direct een link met armoede. Deze grafiek vult bovenstaande gedeeltelijk aan. Het aantal achterstallige betalingen stijgt elk jaar.

Figuur 3 Evolutie nieuwe achterstallige kredieten

Bron: Nationale Bank België

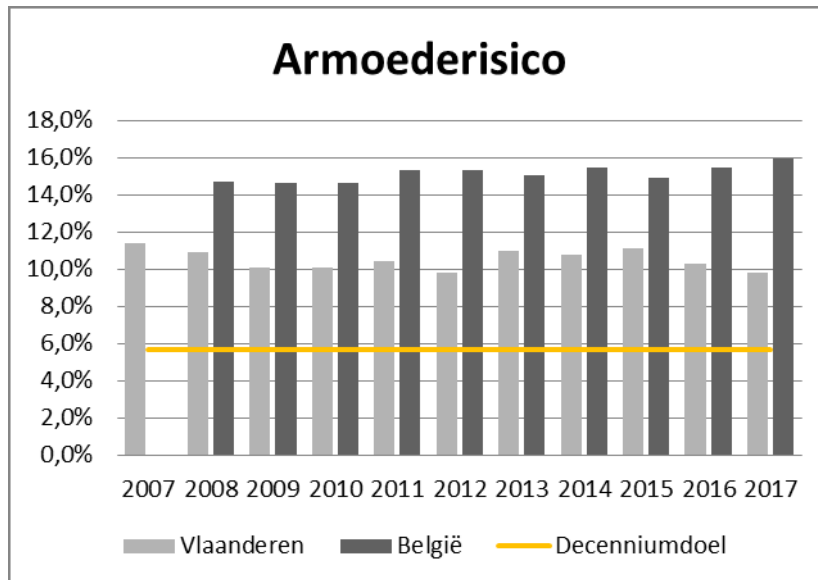
De drie grafieken samen maken duidelijk dat achter de gesloten vensters heel wat problemen zijn: ze tonen dat heel wat gezinnen moeten overleven op wat caritatieve organisaties doneren of moeten overleven op wat de schuldbehoeder hen toelaat.

3. Armoede gewikt en gewogen

De vorige grafieken situeren wat veldwerkers vertellen. Er is stijgende onrust in het veld omdat meer en meer gezinnen in armoede terecht komen of leven.

De onrust in het veld vertaalt zich in harde cijfers, zoals ook blijkt uit de jaarlijkse EU-SILC-enquête. Figuur 4 toont Belgische en Vlaamse armoedecijfers tot en met 2017.

Figuur 4. Evolutie van het armoederisico België en Vlaanderen en het Decenniumdoel

Bron: StatBel en Statistiek. Vlaanderen

De evolutie van de Belgische cijfers is verontrustend. Sinds 2015 stijgt het armoederisico^v elk jaar met 1 procentpunt tot 15,9% in 2017. De Vlaamse evolutie is tegengesteld aan de Belgische: hier is een daling met 1,3 procentpunt tussen 2015 en 2017 tot 9,8% te bemerken.

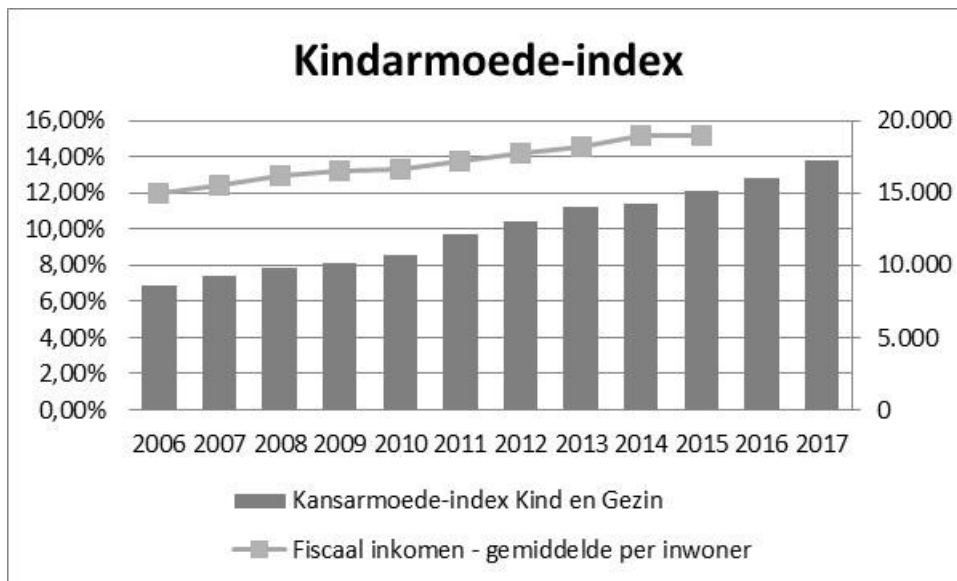
De tegengestelde evolutie zegt iets over het groeiende armoederisico in Wallonië of Brussel. In de stijgende Belgische cijfers zijn immers de Vlaamse dalende cijfers verwerkt. Is de betere economische toestand van Vlaanderen hiervoor verantwoordelijk? Hierbij kan de vraag gesteld worden of Vlaanderen niet aan haar grens zit. De volgende figuren maken dit duidelijk.

Het Decenniumdoel, een halvering van de armoede, geldt voor Vlaanderen en ligt op 5,7%. Vlaanderen doet het elk jaar iets beter, maar is nog steeds 4,1 procentpunt verwijderd van een halvering.

Maar van waar komt de onrust van de veldwerkers? De cijfers voor Vlaanderen zijn immers hoopvol. De onrust van veldwerkers wordt duidelijk als andere indicatoren gebruikt worden. De eerste is de kansarmoede-index van Kind en Gezin.

Deze kansarmoede-index wijst op een andere evolutie voor Vlaanderen. De kansarmoede-index is gebaseerd op zes criteria die de Kind en Gezin verpleegkundigen beoordelen. Figuur 5 toont de meer dan zorgwekkende evolutie.

Figuur 5 Kansarmoede-index Kind en Gezin – Vlaanderen

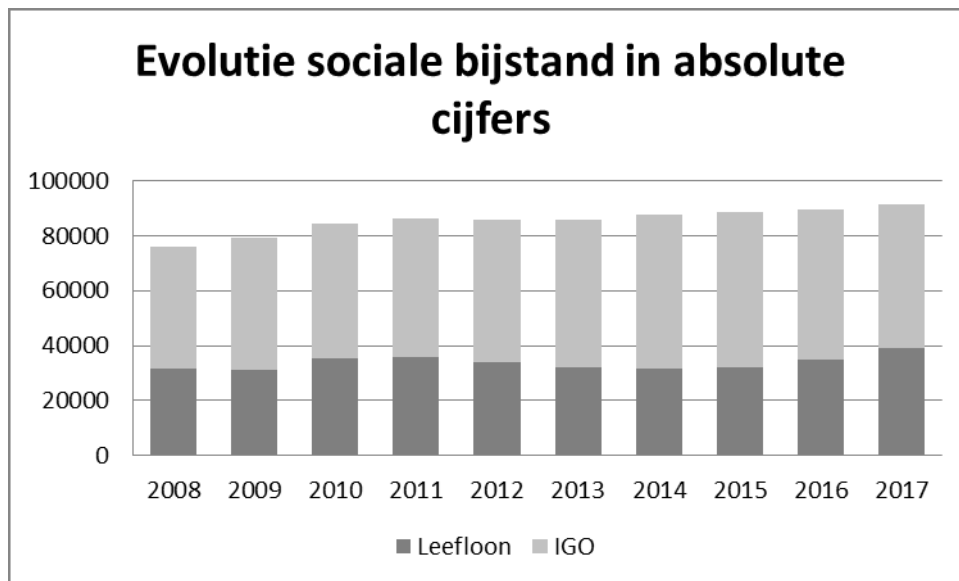
Bron: Kind en Gezin

Over deze verontrustende grafiek is er al veel gediscussieerd. Zoals Kind en Gezin (2018, p.94) zelf aangeeft, is deze index “vooral een signaalindicator die aangeeft dat heel wat kinderen opgroeien in een minder kansrijke omgeving en dat er absoluut beleidsinspanningen nodig zijn om deze groep kinderen uit kansarmoede te halen.”

Daarom plaatsen we in deze grafiek ook de evolutie van het gemiddeld inkomen in Vlaanderen. Vlaanderen behoort tot de rijkste regio's van Europa. Het jaarlijks gemiddeld inkomen blijft stijgen. De enige conclusie die dan onmiddellijk in het oog springt, is dat we meer dan voldoende middelen hebben om een effectief armoedebestrijdingsbeleid te voeren.

Naast de kinderarmoede is de stijging van het aantal personen dat een leefloon ontvangt een tweede indicatie. Figuur 6 toont de evolutie van het aantal personen dat een leefloon of een IGO (inkomensgarantie voor ouderen) ontvangt in Vlaanderen. 39.173 personen ontvingen eind 2017 een leefloon. De stijging sinds 2014 is opmerkelijk: een 8.000-tal meer. Het federale beleid inzake werkloosheid duwt mensen richting sociale bijstand. Denk maar aan de wijzigingen in het stelsel van de werkloosheidsuitkeringen waardoor mensen sneller hun uitkering verliezen en een beroep moeten doen op bijstand.

Figuur 6. Evolutie sociale bijstand in absolute cijfers voor Vlaanderen

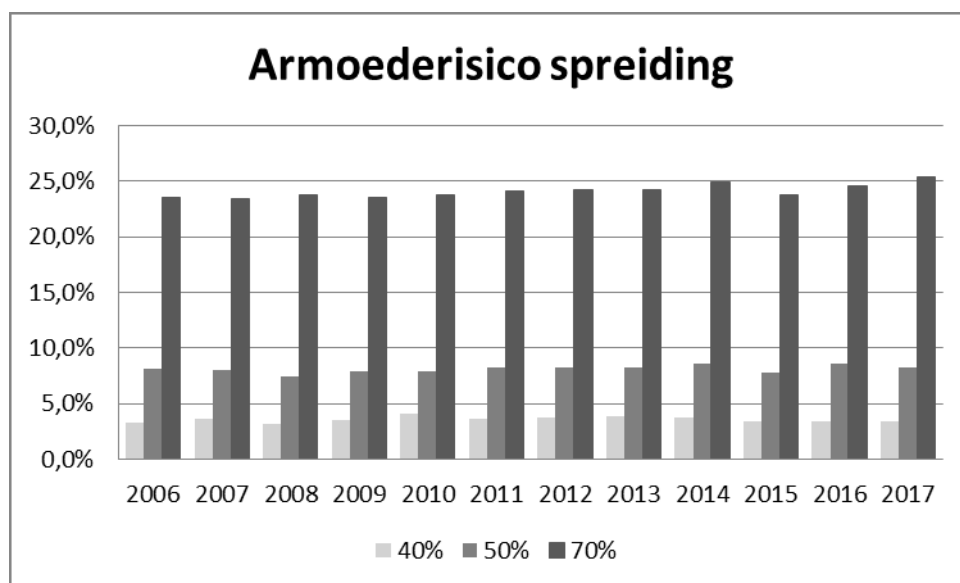

Bron: Statistiek Vlaanderen

Het aantal ouderen met een IGO bereikte in 2015 een 'hoogtepunt' om dan langzaam te dalen tot ongeveer 52.200 ouderen. Het totaal aantal personen in sociale bijstand (leefloon + IGO) stijgt sinds 2008 van 76.000 naar meer dan 91.000 in 2017.

De Belgische cijfers tonen nog een andere alarmerende evolutie. Figuur 7 toont drie andere armoedegrenzen. Met deze drie grenzen wordt het armoederisico bij een engere (40 of 50%) of een ruimere (70%) definitie van armoede onderzocht. 3,4% van de Belgische bevolking valt onder de armoedegrens van 40%, wat sinds 2006 amper evolueert. 8,3% van de Belgische bevolking valt onder de armoedegrens van 50%, deze cijfers schommelen licht. Zo zien we tegenover vorig jaar een daling. De 70% armoedegrens is interessant omdat een merkbare stijging te constateren valt: van 23,8% van de Belgische bevolking naar 25,4%; een stijging van 1,6 procentpunt sinds 2015. In 2017 valt dus meer dan een vierde van Belgische bevolking onder de 70% armoederisicogrens.

Figuur 7 Spreiding van het armoederisico bij 40%, 50% en 70% armoederisicogrenzen - België

Bron: Statbel

Wie boven de 60% en onder de 70% armoederisicogrens valt, is niet arm, maar leeft nabij armoede, en zal het soms moeilijk hebben om maandelijks rond te komen. Overheidsmaatregelen kunnen het verschil maken voor deze groep: denk bijvoorbeeld aan de BTW-verhoging (of –voordien de verlaging) van de elektriciteit.

Voor Vlaanderen zijn deze verschillende armoedegrenzen niet berekend. Er kan wel gekeken worden naar de evolutie van de subjectieve armoede binnen de laagste inkomenskwintielen. De volgende tabel toont een vergelijkbare evolutie. De subjectieve armoede stijgt voor het laagste inkomenskwintiel en voor het derde inkomenskwintiel.

Tabel 1. Subjectieve armoede – inkomenskwintielen – Vlaanderen –

Inkomenskwintielen	2017	2016	2015
Lid van gezin in laagste inkomenskwintiel	40	38	38
Lid van gezin in 2de inkomenskwintiel	16	18	16
Lid van gezin in 3de inkomenskwintiel	10	8	8

Bron: Statistiek Vlaanderen

De stijging sinds 2015 kan een gevolg zijn van het federaal en Vlaams beleid van de voorbije jaren. Een beleid dat de lasten onevenredig verdeelde over de gezinnen. Decenniumdoelen heeft de voorbije jaren de gevolgen van de Vlaamse en federale besparingen berekend voor vijf types van gezinnen. Enkel de gezinnen waar een gezinslid voltijds werkt, blijven gespaard. De besparingen zijn negatief voor gezinnen die leven met een uitkering, met een pensioen of die halftijds werken. De hogere energiefactuur, de indexsprongen, de hogere kosten voor kinderopvang en zorg, ... wegen zwaar door op het huishouden. Decenniumdoelen (2017) berekende dat in 2016 en 2017 deze gezinnen maandelijks gemiddeld 50 euro minder over hielden. We spreken dus van een omgekeerde herverdeling: van niet-werkenden en gepensioneerden naar werkenden.

De onrust in het veld wordt niet onmiddellijk vertaald in de globale cijfers, maar wordt overduidelijk wanneer andere indicatoren gebruikt worden. Het armoederisico vermindert, maar verspreidt zich over bredere bevolkingsgroepen en concentreert zich tegelijkertijd bij specifieke groepen.

Vooraf het federale beleid heeft een stevige impact. De maatregelen inzake werkloosheid hebben heel wat meer personen richting bijstand gestuurd. De sociale minima niet verhogen tot boven de armoededrempel houdt gezinnen langer in de armoede. De hervorming van de pensioenen verhoogt veel drempels voor zwakkere ouderen. Wie langdurig ziek is, voelt het inkomensverlies en de verhoogde controle. Wie een leefloon aanvraagt of een sociale woning, is per definitie een fraudeur. De federale en Vlaamse besparingen en uitspraken hebben meer gezinnen nabij armoede gebracht.

Armoede is een symptoom. Het is de graadmeter van onze samenleving. Daarom ijvert Decenniumdoelen voor een samenhangend beleid dat mensen niet veroordeelt, maar kansen en mogelijkheden geeft. Dit concretiseert zich in een stapsgewijze verhoging van alle sociale minima tot boven de armoedegrens. Deze gebroken federale belofte kan realiteit worden. Een daadwerkelijk stappenplan is mogelijk. De federale regering moet samen met Vlaanderen en de andere gewesten een stappenplan voor het komende decennium ontwikkelen.

Ook Vlaanderen heeft zijn gebroken beloftes: de sociale correcties voor de besparingen op de energiefactuur bijvoorbeeld, zijn er niet gekomen. Ook hier kon Vlaanderen het verschil maken. Samenwerking met de andere regio's en met het federale niveau, is onze boodschap.

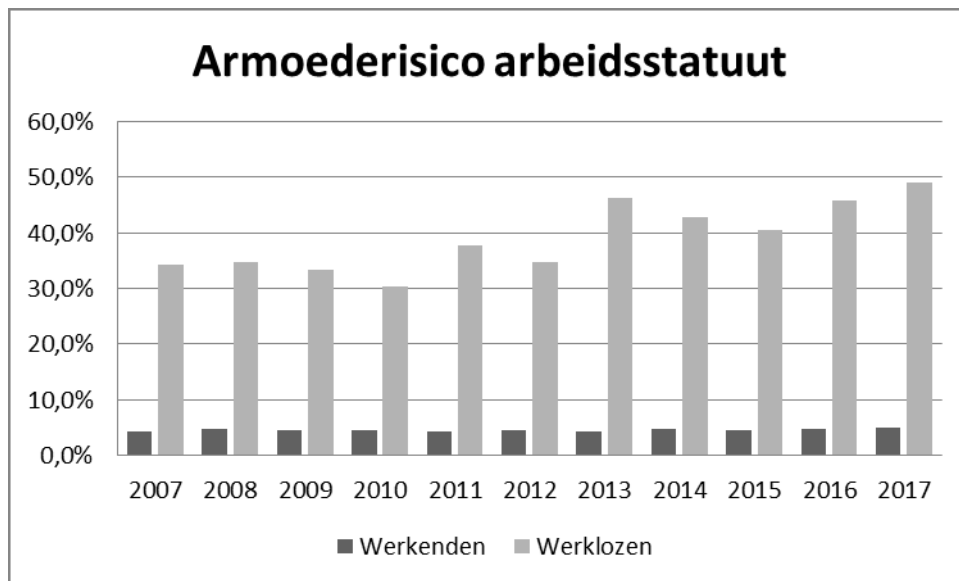
4. Jobs, jobs, jobs, en toch ...

De federale en Vlaamse regering hebben sinds hun aantreden gehamerd op hoe belangrijk jobs zijn in de strijd tegen armoede. Inderdaad, een goede job is een degelijke buffer tegen armoede. Hierbij ligt de nadruk op een 'goede' job, een 'goede' job die toegankelijk is voor allen.

De vorige grafieken maakten reeds duidelijk dat de job, jobs, jobs, ...-strategie geen onmiddellijk effect had op armoede. De jobs, jobs, jobs, ...-strategie gecombineerd met de besparings- en afschrikingsstrategie (de degressieve werkloosheidsuitkering) lijkt net een negatief effect te hebben op de armoedecijfers. De komende jaren zal duidelijk worden welke impact deze strategieën zullen hebben.

De volgende figuur toont het effect van de afschrikingsstrategie. Sinds 2015 stijgt het armoederisico bij werklozen sterk. Sinds 2007 is het armoederisico bij hen gestegen met 15 procentpunten. In 2017 heeft bijna 50% van de werklozen een armoederisico.

Figuur 8. Evolutie van het armoederisico volgens arbeidsstatuut, voor België

Bron: StatBel

Tegelijkertijd toont deze grafiek dat het armoederisico van werkenden amper wijzigt. In 2017 heeft 5% van de werkenden een armoederisico, maar dat zijn wel nog steeds ongeveer 230.000 personen!

Vlaamse cijfers bevestigen bovenstaande grafiek. Tabel 2 resumeert de relatie tussen werkintensiteit en subjectieve armoederisico. Het subjectieve armoederisico meet het aandeel van de bevolking dat leeft in een huishouden waarvan de referentiepersoon aangeeft dat men moeilijk tot zeer moeilijk rondkomt met het beschikbare inkomen.

Tabel 2 Subjectieve armoede en lage werkintensiteit – Vlaanderen

Werkintensiteit	2017	2016	2015
Lid van gezin met zeer lage werkintensiteit (0-59)	54	53	49
Lid van gezin met lage werkintensiteit (0-59)	27	22	26
Lid van gezin met middelmatige werkintensiteit (0-59)	11	10	13
Lid van gezin met hoge werkintensiteit (0-59)	3	4	2
Lid van gezin met zeer hoge werkintensiteit (0-59)	2	2	3

Bron: Statistiek Vlaanderen

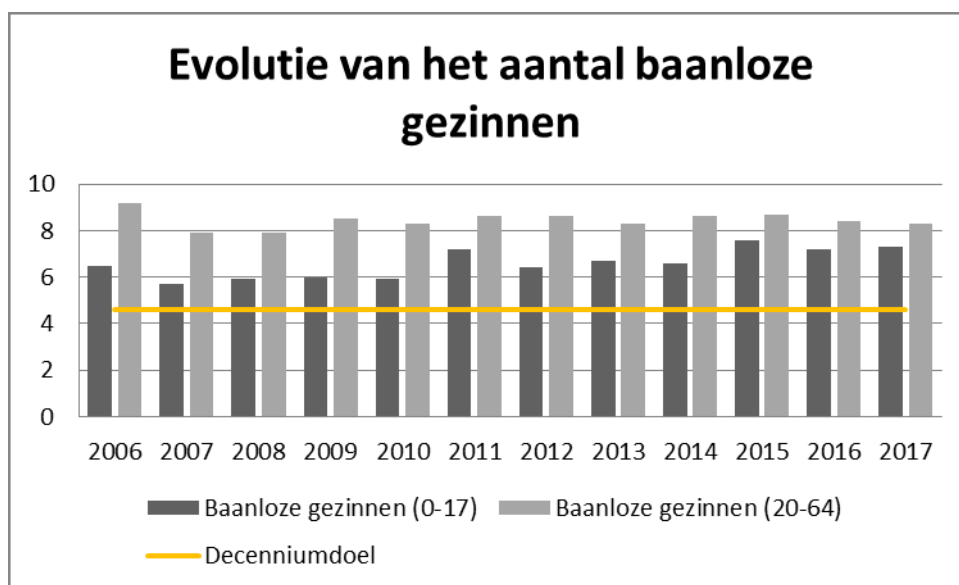
Voor alle gezinnen, uitgezonderd die met een hogere werkintensiteit, stijgt het subjectief armoederisico. Deze tabel toont de spreiding van het armoederisico, waarvan sprake in vorig deel, goed aan. Deze tabel toont ook de grenzen aan van het Vlaams armoedebestrijdingsbeleid. De Vlaamse armoederisicocijfers dalen, het laaghangend fruit wordt nu geplukt. Als Vlaanderen verder wil gaan, dan is een ander beleid nodig. De evolutie van het aantal baanloze gezinnen accentueert deze stelling.

Het aantal baanloze gezinnen (boven de 20 jaar) blijft gestadig boven de 8% hangen, enkel in 2007 en 2008 is het onder de 8% gedaald (zie figuur 9). In 2017 zijn er 8,3% baanloze gezinnen. Sinds 2015 blijft het aantal stabiel.

Het aantal baanloze gezinnen bekeken vanuit de jongerenbril (dit is het aantal gezinnen met jongeren die baanloos zijn), is echter nog minder rooskleurig (zie figuur 9). Vanaf 2014 stijgt dit langzamerhand.

Het Decenniumdoel inzake werk is de halvering van het aantal gezinnen zonder werk, of baanloze gezinnen. Het doel ligt op 4,6 procent. Het Decenniumdoel is nog steeds ver verwijderd, ondanks de jobs, jobs, jobs, ...-strategie.

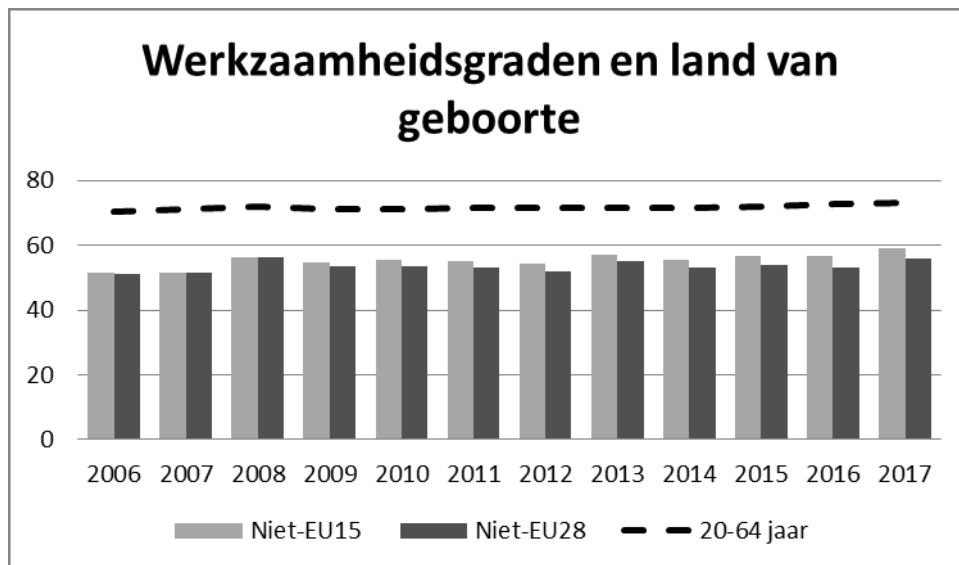
Figuur 9 Evolutie van het aantal baanloze gezinnen in Vlaanderen

Bron: Steunpunt Werk

Figuur 10 vergelijkt de werkzaamheidsgraad van de Vlaamse bevolking tussen 20 en 64 jaar met die van personen uit de niet EU-15 Europese landen en met de zogenaamde 'derdelanders' (personen niet afkomstig uit de EU28).

Figuur 10 De werkzaamheidsgraden in functie van land van geboorte – Vlaanderen

Bron: Steunpunt Werk

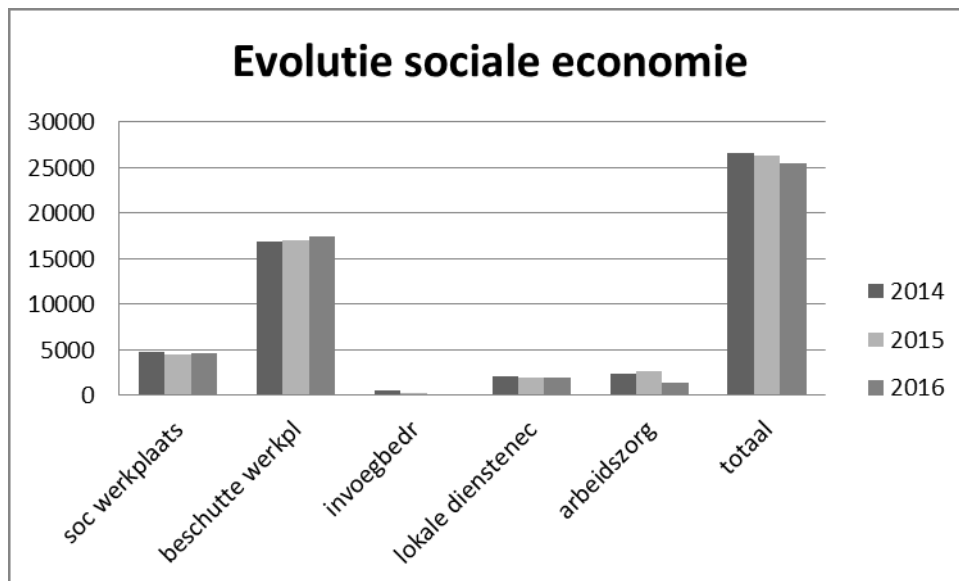
De algemene werkzaamheidsgraad stijgt langzaam: van 70% naar 73%. Hiermee scoort Vlaanderen behoorlijk. Vlaanderen scoort echter veel minder hoog op vlak van de werkzaamheidsgraden van personen uit niet-EU15 en niet-EU28 landen. De werkzaamheidsgraad van personen uit niet-EU15 evolueert van 52% naar 59%; terwijl deze van personen uit niet-EU28 evolueert van 51% naar amper 56%.

Wie geen Belgische nationaliteit heeft, of beter, wie niet 'autochtoon' is, heeft meer kans om baanloos te zijn. Hun werkzaamheidsgraden blijven laag. De evolutie is zo traag dat het nog jaren zal duren vooraleer zij op eenzelfde werkzaamheidsniveau zitten als de 'autochtonen'.

De sociale economie draagt bij tot een hogere werkzaamheidsgraad door mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt met gepaste ondersteuning aan de slag te helpen. Deze bijdrage is echter bescheiden. Amper een kleine 26.000 personen worden via de sociale economie aan de slag geholpen. Deze regering heeft de sociale economie geen groeipad gegeven, integendeel. Figuur 11 toont de gevolgen van het regeringsbeleid voor de sociale economie.^{vi}

Tegenover 2014 zijn er 1.000 plaatsen minder. De afbouw van de arbeidszorg en de invoegbedrijven wordt niet gecompenseerd door de lichte stijging van de beschutte werkplaatsen. De sociale economie, die net voor kansengroepen als laaggeschoolden of mensen met een migratieachtergrond zinvol is, kampt met minder plaatsen.

Figuur 11 Evolutie Sociale economie – Vlaams gewest

Bron: Departement Werk en Sociale Economie

‘Iedereen een job’, dat is de droom van deze regeringen. Het ‘probleem’ armoede zou dan opgelost zijn. Uit bovenstaande grafieken blijkt dat er nog een lange weg te gaan is: het aantal baanloze gezinnen blijft hoog en de werkzaamheidsgraden van mensen met een migratieachtergrond is en blijft laag. Daarnaast bouwt de Vlaamse regering de sociale economie af in plaats van er bijkomend in te investeren.

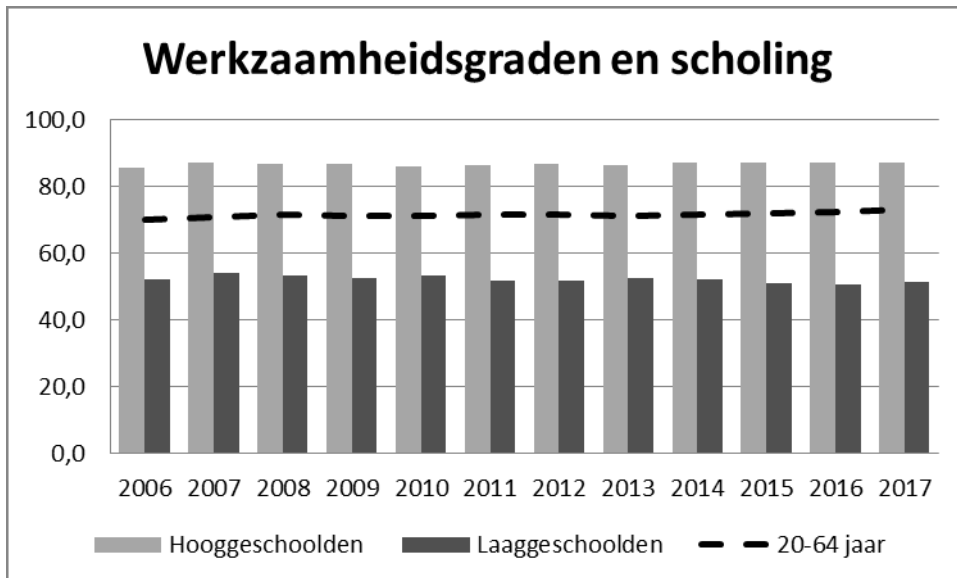
Decenniumdoelen gaat voor een werkbare strategie. Baanloze gezinnen zijn voor ons de eerste doelgroep. Daarvoor is een uitbreiding van de sociale economie een haalbaar antwoord. Meer dan ooit is opleiding van laaggeschoolden essentieel. Hiertoe moet de VDAB meer middelen krijgen en haar prioriteiten naar deze groepen verplaatsen. Competentiebeleid moet ingang vinden, ook bij de werkgevers. Een stevig antidiscriminatiebeleid opent de arbeidsmarkt voor alle mensen: de krapte op de arbeidsmarkt laat geen uitwassen toe. Mensen die aan een laag loon werken of halftijds werken, hebben een steuntje in de rug nodig. Met deze en andere maatregelen is een halvering van de werkloosheid bij zwakke groepen mogelijk.

5. De zorg om iedereen mee te nemen

De vorige grafieken gaven al aan dat werk bepalend is om uit de armoede te geraken. Een op twee werklozen leven met een verhoogd armoederisico. Personen van niet-Belgische oorsprong hebben een lage werkzaamheidsgraad. Het hebben van werk heeft ook te maken met de scholingsgraad: hoe hoger de scholingsgraad, hoe hoger de werkzaamheidsgraad. Investeren in onderwijs is dan ook de beste manier om mensen uit de armoede te halen.

Figuur 12 maakt deze bewering hard. De grafiek toont enerzijds stijgende werkzaamheidsgraden voor hooggeschoolden (van 85,7% in 2006 tot 87,2% in 2017), maar dalende werkzaamheidsgraden voor laaggeschoolden: van 52,2% naar 51,5%!

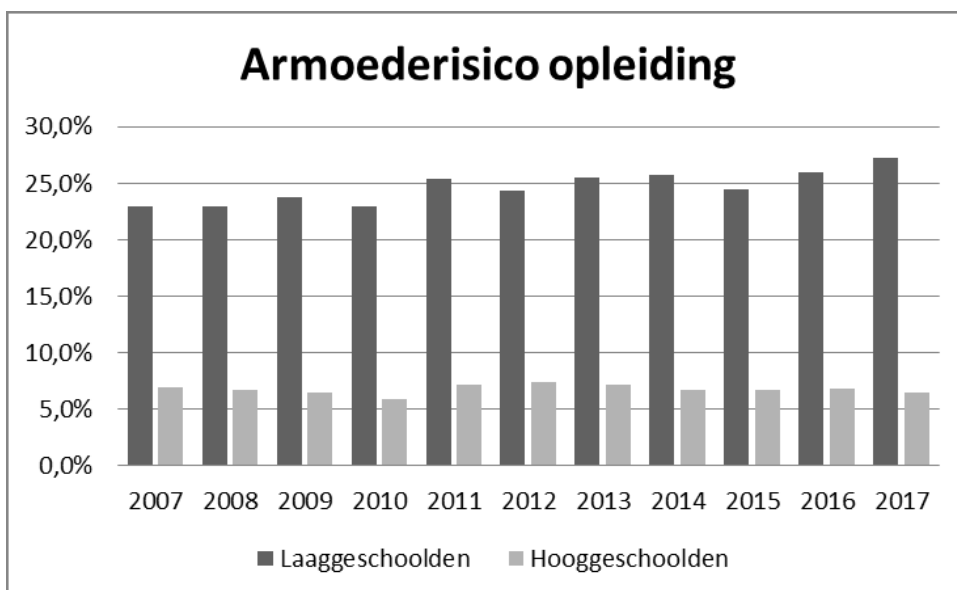
Figuur 12 De werkzaamheidsgraden in functie van de scholingsgraad – Vlaanderen

Bron: Steunpunt Werk

Figuur 13 toont een vergelijkbaar beeld: het armoederisico van laaggeschoolden in België stijgt sterk. Meer dan een op vier laaggeschoolden (27,2%) in 2017 liepen risico op armoede, tegenover amper 6,4% van de hooggeschoolden. Sinds 2007 is het armoederisico van laaggeschoolden met meer dan 4 procentpunten toegenomen, terwijl het bij de hooggeschoolden stabiel blijft.

Figuur 13 Evolutie armoederisico volgens niveau van opleiding - België

Bron: Statbel

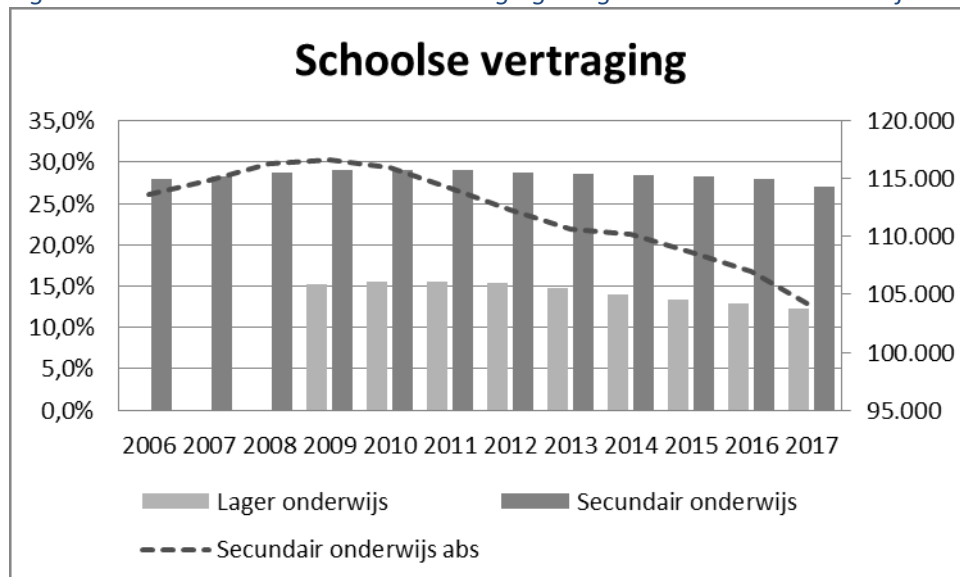
Vlaanderen vertoonde in de vorige armoedebarmeters eenzelfde beeld. Elk onderzoek bevestigt opnieuw dat onderwijs niet enkel ongelijkheid bestendigt, maar ook een ongelijkmaker is.^{vii} Het Rekenhof (2017, p.55) is scherp in haar rapport:

Het (Rekenhof) concludeerde dat de kansen van kansarme leerlingen in vergelijking met die van kansrijke leerlingen in een tijdspanne van vijf jaar nauwelijks zijn verbeterd of zelfs zijn verslechterd. Voor twee indicatoren is er voor alle leerlingen samen weliswaar een positieve evolutie (doorstroming naar 1A en attestering in 1A). Vergeleken met de kansrijke leerlingen is de waarschijnlijkheid van schoolse vertraging en het niet behalen van een A-attest bij kansarme leerlingen echter toegenomen. Alleen de kanselijkheid voor de doorstroming naar het secundair onderwijs evolueerde eenduidig positief. Het was in het schooljaar 2013-2014, 4,4 keer waarschijnlijker voor een kansarme leerling om schoolse vertraging op te lopen, 3,5 keer waarschijnlijker om door te stromen naar 1B en bijna 4 keer waarschijnlijker om geen A-attest te halen dan voor een kansrijke leerling. Voor kansarme leerlingen was het 6,8 keer waarschijnlijker om een C-attest te halen dan voor kansrijke leerlingen.

Bovenstaande grafieken zijn een signaal voor de overheid en de onderwijsinstellingen. Zij hebben de opdracht om te zorgen dat iedereen mee kan zijn. Scholen zijn hiermee bezig. Er wordt gewerkt aan schoolse achterstand en de ongekwalificeerde uitstroom.

Figuur 14 toont hoe de schoolse vertraging in het secundair onderwijs in absolute cijfers sterk vermindert: van meer dan 116.000 jongeren naar 104.000 in 2017, wat procentueel een vermindering is met 2 procentpunten tot 27%. Uit verder onderzoek blijkt dat ongeveer 40% van de jongeren met schoolse vertraging ongekwalificeerd uitstromen (Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming Departement Onderwijs en Vorming, 2018).

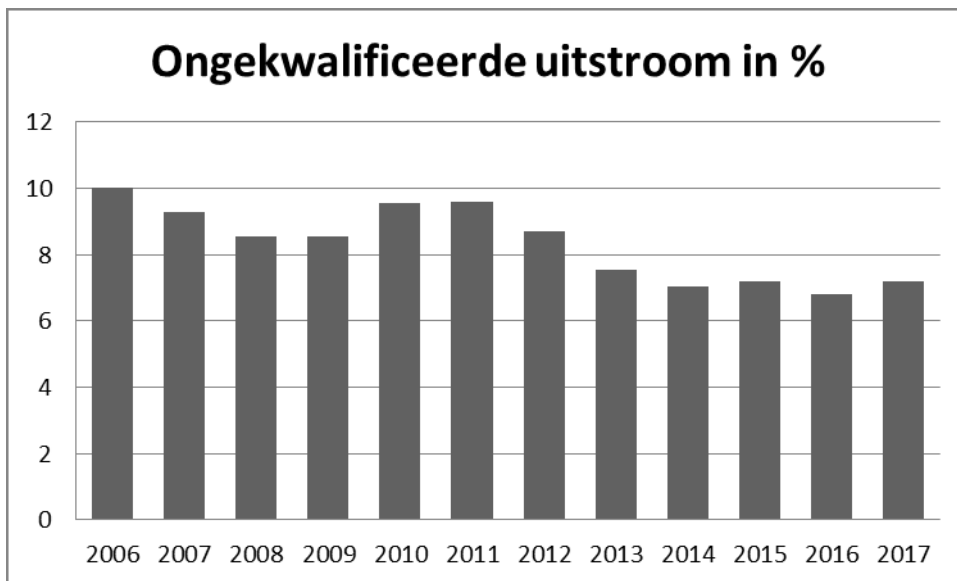
Figuur 14 Evolutie van de schoolse vertraging – lager en secundair onderwijs – Vlaanderen

Bron: Statistiek Vlaanderen

Figuur 15 toont de uitstroom zonder diploma uit het secundair onderwijs. Sinds 2006 is er een duidelijke daling merkbaar. Maar sinds 2013 is die daling gestopt en blijft omzeggens stabiel net boven de 7% hangen.

Figuur 15 Evolutie ongekwalificeerde uitstroom – Vlaanderen

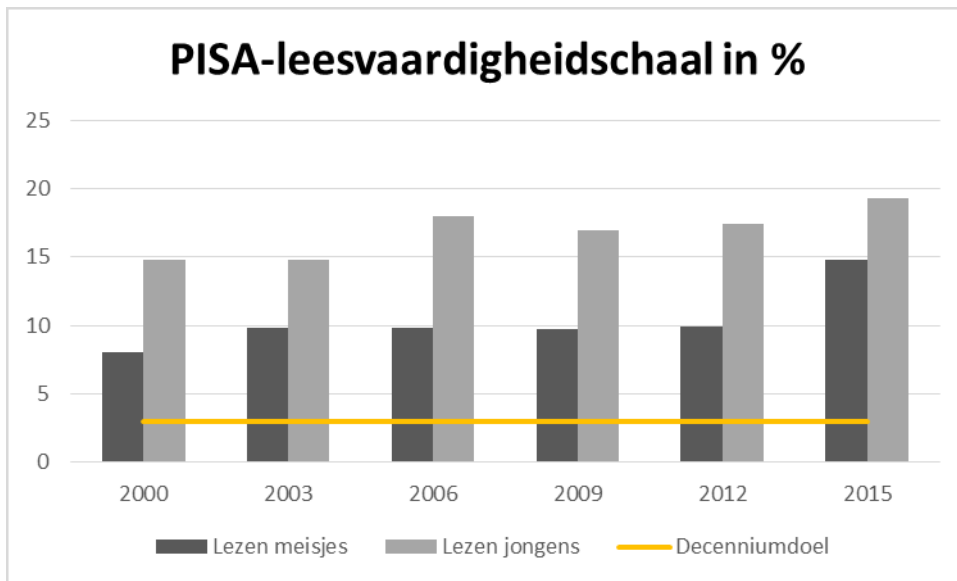
Bron: Steunpunt Werk

Deze grafiek is zorgwekkend: het aantal jongeren zonder diploma blijft op eenzelfde niveau hangen. In absolute cijfers betekent dit echter wél een stijging. In het schooljaar 2015-2016 gaat het over meer dan 8.000 jongeren die de school verlaten onder het kwalificatiecriterium (Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming Departement Onderwijs en Vorming, 2018).

Het Decenniumdoel, een daling tot 3% van laaggeletterdheid en laaggecijferdheid bij jongeren, in alle onderwijsvormen en voor alle jongerengroepen, is heel ver af. De twee volgende figuren tonen in procent het aantal leerlingen van 15 jaar die onder niveau 2 scoren op de PISA-leesvaardigheids- en wiskundige geletterdheidsschaal. Internationaal wordt vaardigheidsniveau 2 beschouwd als het basisniveau. Vanaf dit niveau hebben leerlingen voldoende vaardigheden om adequaat in de huidige maatschappij te kunnen functioneren.

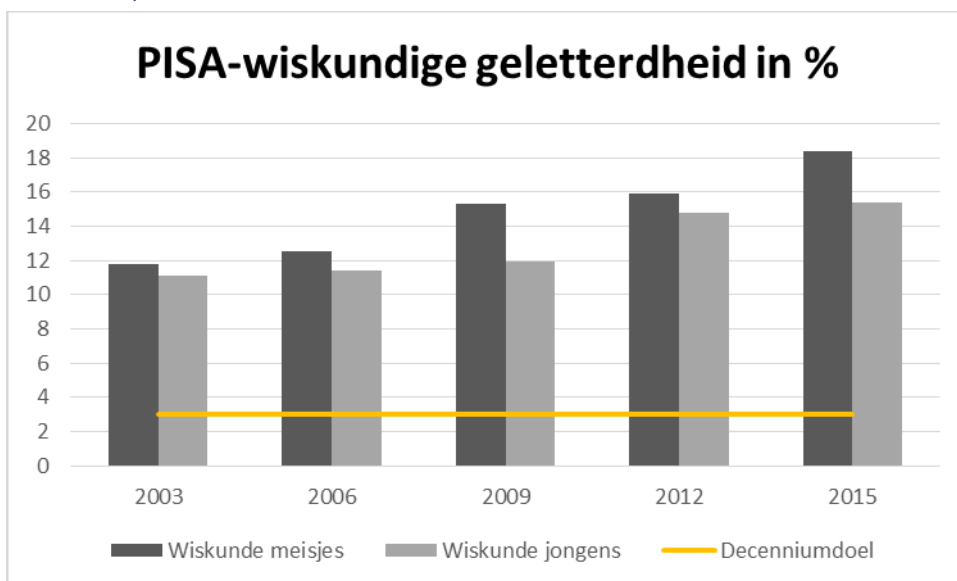

Figuur 16 PISA-leesvaardigheidsschaal naar geslacht, Vlaamse Gemeenschap, 2000-2015, in % -

Bron: PISA UGent

Grafiek 17 PISA wiskundige geletterdheidsschaal naar geslacht, Vlaamse Gemeenschap, 2000-2015, in %

Bron: Pisa - UGent

Beide grafieken zijn meer dan verontrustend. Zowel voor de leesvaardigheid als voor de wiskundige geletterdheid stijgt het aantal leerlingen die onder niveau 2 scoren.

Onderwijs zou een gelijkmaker kunnen zijn. Vlaanderen heeft al veel maatregelen genomen: de maximumfactuur in het lager onderwijs is een goed voorbeeld. De discussies rond de eerste graad in het secundair onderwijs tonen echter aan hoe moeilijk het is om van ons onderwijs een kwalitatieve gelijkmaker te maken.

Bovenstaande grafieken maken duidelijk dat er nog veel werk voor de boeg is. Het secundair onderwijs moet goedkoper, vooral het technisch en beroepsonderwijs; de maximumfactuur in het secundair is echt nodig. Alle scholen worstelen met de diversiteit in de klassen; leerkrachten en begeleiders hebben extra vorming en begeleiding nodig. Scholen zijn ook geen eilanden in hun wijk of gemeente: wij pleiten voor een brede school die buurt, school, gezin en jongere verbindt. Zo kunnen scholen jongeren op weg zetten.

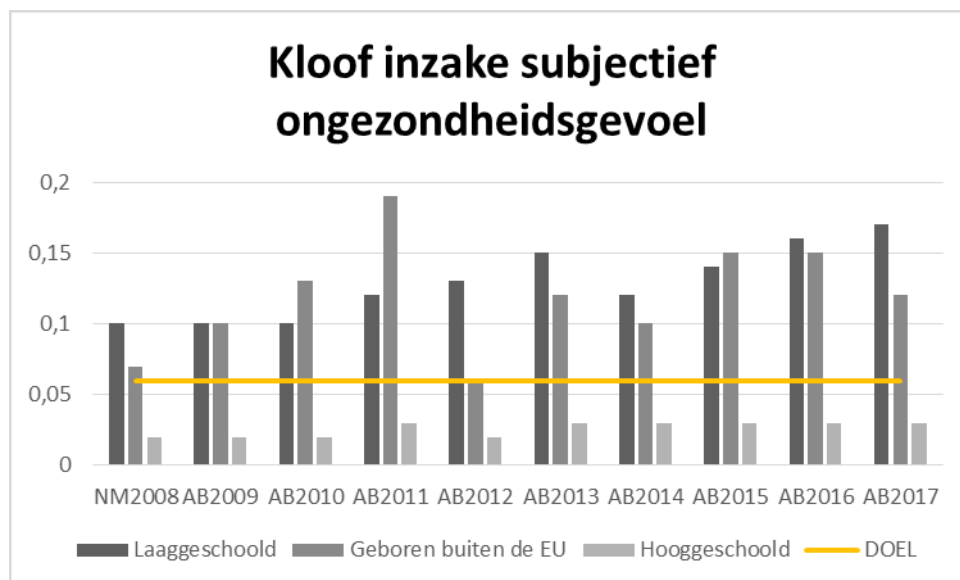
6. Arm maakt ziek

Gezondheidsongelijkheid is meetbaar. Volgens het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid (2018) zijn de cijfers hallucinant: de laaggeschoolde Vlaming sterft gemiddeld 7,5 jaar vroeger dan de hooggeschoolde; laaggeschoolden leven 11 (diploma lager onderwijs) tot 18 jaar (geen diploma) minder lang in goede gezondheid dan hooggeschoolden. Daarnaast komen chronische aandoeningen voor bij 20% van de hoogopgeleiden en bij 44% van de laagstopgeleiden.

Figuur 18 herhaalt de grafiek uit de Armoedebaarometer2017. In 2008 is er de nulmeting (NM in figuur) van waaruit het doel vertrekt. De nulmeting 2008 slaat op het jaar 2006. De volgende jaren toont de Armoedebaarometer per jaar (AB in figuur) telkens voor het jaar -2. De Armoedebaarometer komt uit in een bepaald jaar, maar gebruikt gegevens van twee jaar terug.

Deze grafiek toont de kloof inzake de subjectieve gezondheid, meer bepaald het aandeel personen dat zijn gezondheid als slecht of zeer slecht beoordeelt. De kloof tussen laaggeschoold en hooggeschoold stijgt. Ook de gezondheidskloof bij personen geboren buiten de EU28 is hoog.

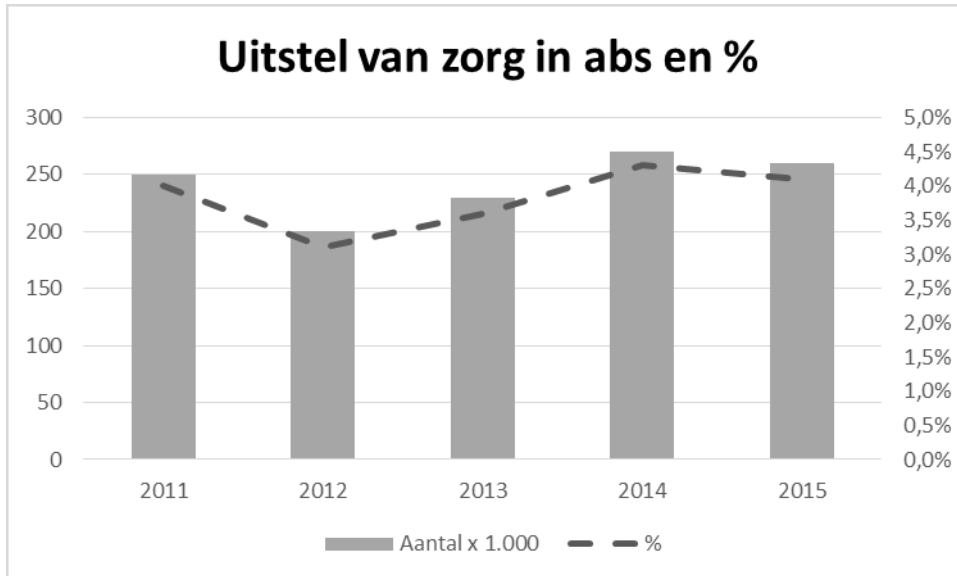
Figuur 18 Subjectief gezondheidsgevoel: % mensen dat de eigen gezondheid als slecht tot zeer slecht ervaart – Vlaanderen

Bron: Decenniumdoelen

Wie arm is, heeft het moeilijk om naar de arts of de tandarts te gaan. Figuur 19 geeft in absolute en procentuele cijfers de evolutie van het uitstellen van zorg weer. Sinds 2013 stellen ongeveer 260.000 personen of 4% van de Vlaamse bevolking hun zorg om financiële redenen uit.

Figuur 19 Bevolking in een huishouden waarvan één van de leden in het voorbije jaar een bezoek aan de arts of tandarts heeft moeten uit- of afstellen om financiële redenen, Vlaams Gewest, 2004-2015

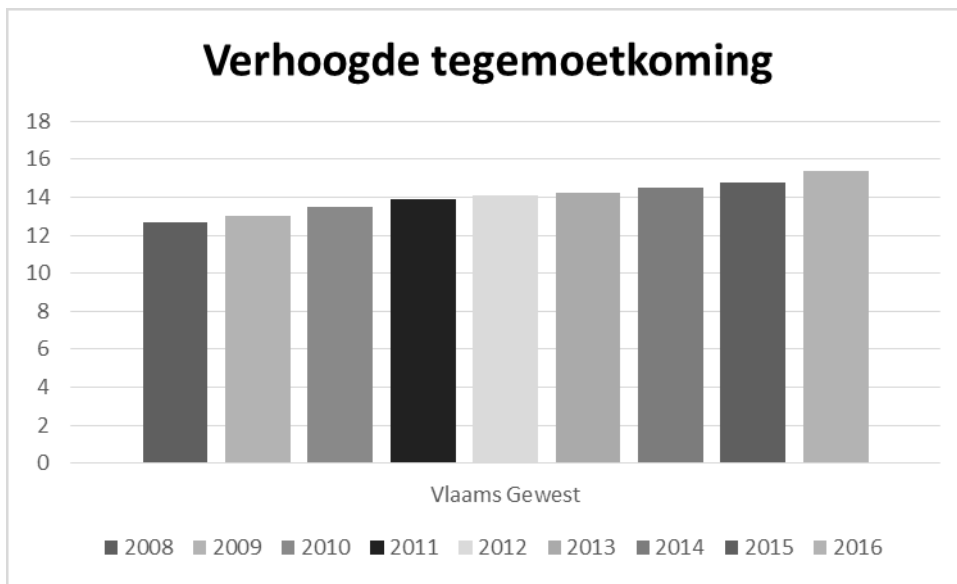
Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering (2017).

De mutualiteiten, artsen, en in het bijzonder huisartsen, en de overheid leveren inspanningen om de gezondheidskloof te verminderen. Twee voorbeelden zijn de verhoogde tegemoetkoming en het globaal medisch dossier.

Wie recht heeft op een verhoogde tegemoetkoming betaalt minder bij de huisarts, de apotheker of in het ziekenhuis. Zo betalen patiënten met de verhoogde tegemoetkoming bij de huisarts (met globaal medisch dossier) maar 1 euro remgeld in plaats van 4 euro. Ze hebben ook recht op de regeling betalende derde. Daarnaast krijgen ze nog andere voordelen, zoals goedkoper openbaar vervoer en een verlaagd tarief voor telefonie. Mensen die een specifieke uitkering ontvangen, zoals het leefloon, de inkomensgarantie voor ouderen of de integratietegemoetkoming, hebben ook recht op de verhoogde tegemoetkoming. Voor hen past het ziekenfonds de regeling automatisch toe. Ook op basis van het gezinsinkomen kunnen mensen recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming. Sinds augustus 2015 krijgen de ziekenfondsen een signaal van de fiscus wanneer leden onder de inkomensgrens zitten die recht geeft op de verhoogde tegemoetkoming. Zij krijgen dan een uitnodiging om een inkomensonderzoek op te starten. Een stijging van het aantal aanvragen tot verhoogde tegemoetkoming is hiervan het gevolg (CM, 2017).

Figuur 20 geeft een overzicht van de aangroei van het aantal personen met een verhoogde tegemoetkoming. In 2016 had 15,4% van de Vlaamse bevolking een verhoogde tegemoetkoming, een stijging van 2,7 procentpunten sinds 2008.

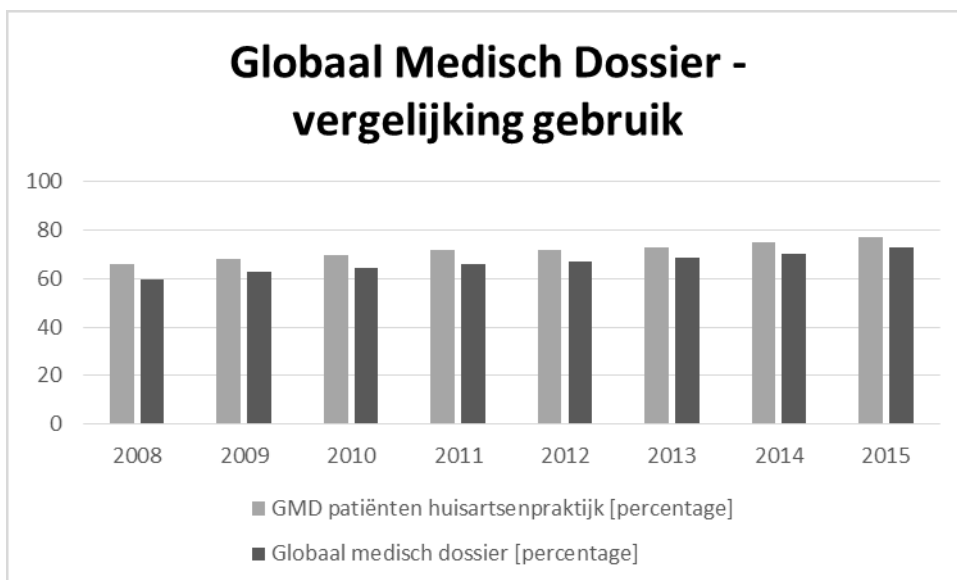
Figuur 20 Evolutie van verhoogde tegemoetkoming Vlaams gewest –

Bron: IMA Atlas

De verhoogde tegemoetkoming zorgt voor verminderde uitgaven bij de huisarts. Ook het Globaal Medisch Dossier zit in de lift. Figuur 21 toont de evolutie voor Vlaanderen en de evolutie in een huisartsenpraktijk.

Figuur 21 Evolutie GMD in huisartsenpraktijk en globaal – Vlaams gewest

Bron: IMA Atlas

Het Globaal Medisch Dossier wordt meer gebruikt in een huisartsenpraktijk. De huisartsenpraktijk of wijkgezondheidscentra hebben een ander 'cliënteel' dan de gewone huisarts: zij bereiken meer mensen met een verhoogde tegemoetkoming. De wijkgezondheidscentra zijn met andere woorden

een instrument ten behoeve van meer gezondheidsgelijkheid. De blokkering van erkenning van nieuwe wijkgezondheidscentra (in Menen) door de federale regering was dan ook onbegrijpelijk. Deze is gelukkig nu opgeheven.

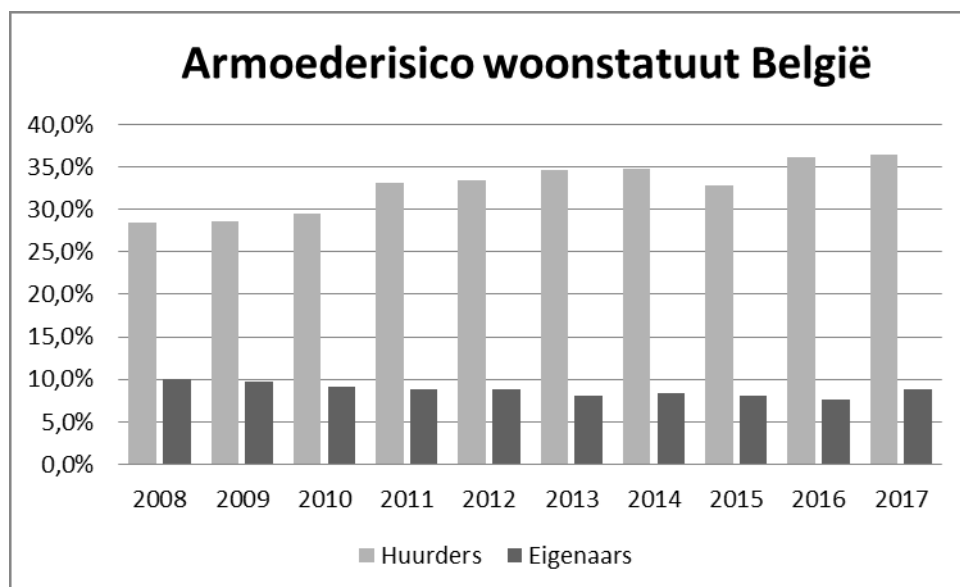
Ondanks de vele inspanningen blijft het Decenniumdoel nog ver verwijderd. De gezondheidskloof is en blijft hoog. Het wegwerken van deze kloof vraagt dus een volgehouden inspanning van zowel de overheden als de vele gezondheidsorganisaties.

Decenniumdoelen pleit voor een permanente preventiecampagne: laaggeschoolden en personen met een migratiegeschiedenis scoren heel slecht op elke gezondheidsindicator; een langdurige preventiecampagne kan positieve gevolgen hebben. De wijkgezondheidscentra zijn een noodzakelijk instrument om mensen in en nabij armoede uit de zorgnood te helpen. De maximumfactuur is een goede maatregel, maar kan nog uitgebreid worden: een lager maximum zal de gezondheidskloof zeker verkleinen.

7. De zorg om een woning

In de eerste grafieken werd het armoederisico onderzocht. Het woonstatuut heeft een zeer grote impact op het armoederisico. In figuur 22 wordt het armoederisico van huurders vergeleken met dat van eigenaars (cijfers voor België).

Figuur 22 Evolutie van het armoederisico van huurders en eigenaars - België

Bron: StatBel

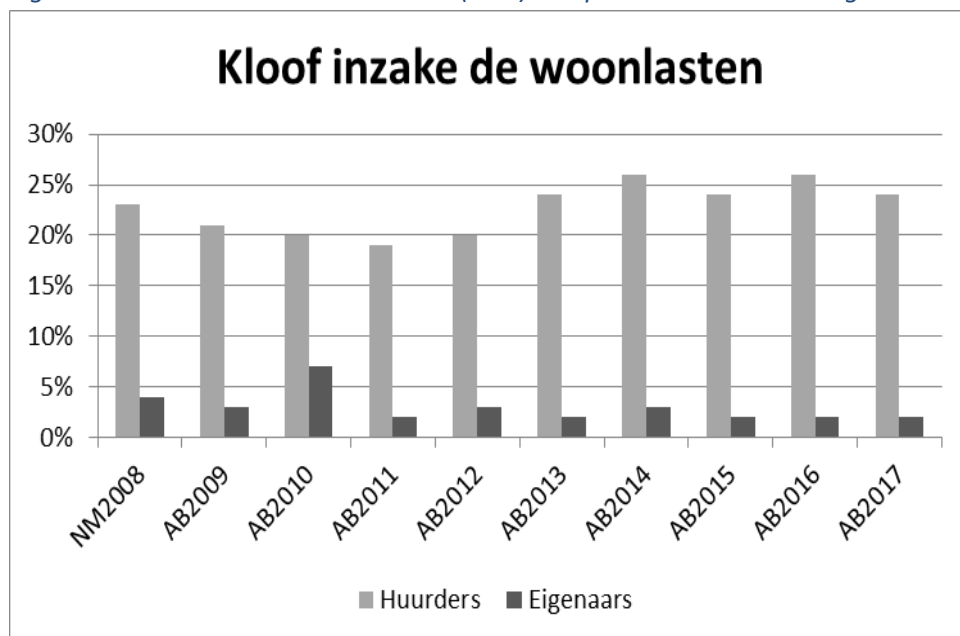
Het armoederisico van eigenaars is beperkt en blijft schommelen tussen de 8% en 9%. Huurders hebben een veel hoger armoederisico en dit risico blijft stijgen. Het komt van 28,5% in 2008 tot 36,4% in 2017: een stijging met 8 procentpunten!

De Armoedebaremeter2017 gaf meer informatie over de woonlasten. Hoge woonlasten in vergelijking met het inkomen zijn dus een indicatie voor het armoederisico. Wie hoge woonlasten heeft, zal op basis van zijn resterend inkomen in armoede kunnen belanden.

We spreken van hoge woonlasten (energie en ander lasten inbegrepen) als deze meer dan 40% van het inkomen omvatten. Figuur 23 geeft een overzicht voor Vlaanderen tot 2015: amper 2% van de eigenaars hebben een woonquote van meer dan 40%; bijna een op vier huurders daarentegen hebben een woonquote van meer dan 40%.

De 'woonquote' is een andere indicator die gebruikt wordt. Deze meet de verhouding tussen de woonuitgaven (huur of afbetaling van de lening) en het beschikbaar inkomen. Vaak wordt een norm van 30% gebruikt om van een hoge woonquote te spreken. Voor het jaar 2017 hebben we volgende cijfers: 12% van de eigenaars hebben een woonquote van meer dan 30%; 47% of bijna 1 op 2 huurders hebben een woonquote van meer dan 30%.^{viii}

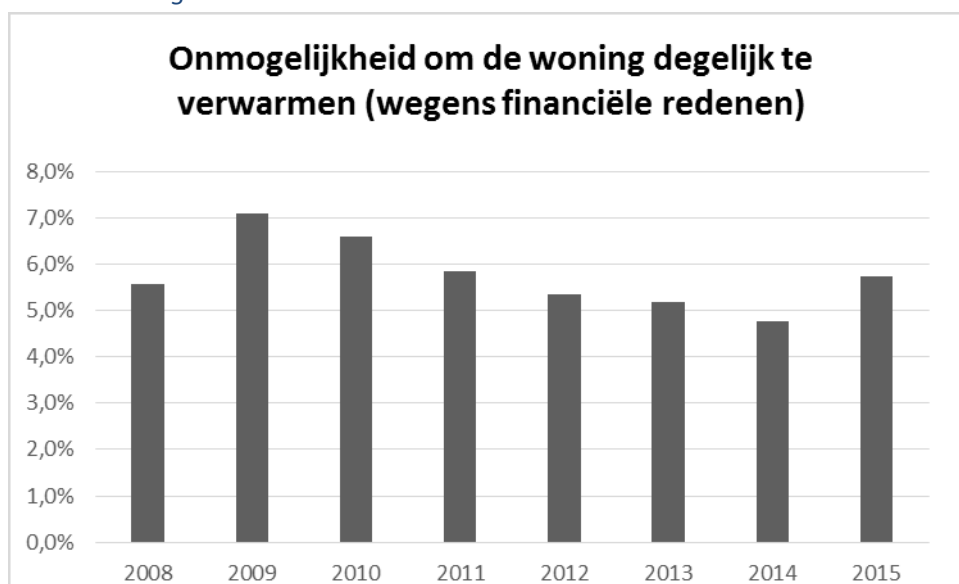
Figuur 23 Evolutie van de woonlasten (40%) van private huurders en eigenaars – Vlaams gewest

Bron: Statistiek Vlaanderen

Woonlasten vertalen zich onder andere in energiearmoede. Opvallend in figuur 24 is dat het aantal personen dat in energiearmoede leeft, daalde tot 2014 om dan scherp terug te stijgen tot bijna 6% van de Belgische bevolking.

Figuur 24 Materiële deprivatie – onmogelijkheid om de woning degelijk te verwarmen om financiële redenen – België

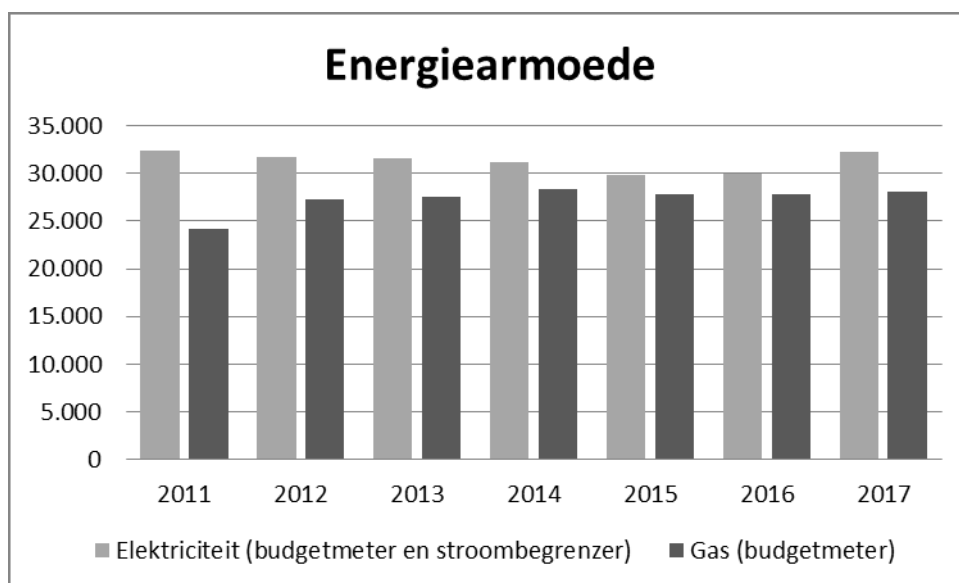

Bron: StatBel

In figuur 25 bekijken we voor Vlaanderen de evolutie van het aantal budgetmeters voor gas en elektriciteit. Dit zijn het aantal ingeschakelde budgetmeters, voor elektriciteit met stroombegrenzer. Deze cijfers gaan tot en met 2017.

Na een initiële daling, stijgt het aantal budgetmeters voor elektriciteit terug: vanaf 2014 groeit het aantal huishoudens met een budgetmeter aan tot 32.300; een stijging met meer dan 2.400 dossiers. Voor gas is er eveneens een stijging merkbaar: van 24.000 huishoudens in 2012 tot meer dan 28.000 in 2017.

Figuur 25 Evolutie budgetmeters voor gas en elektriciteit – Vlaams gewest

Bron: VREG

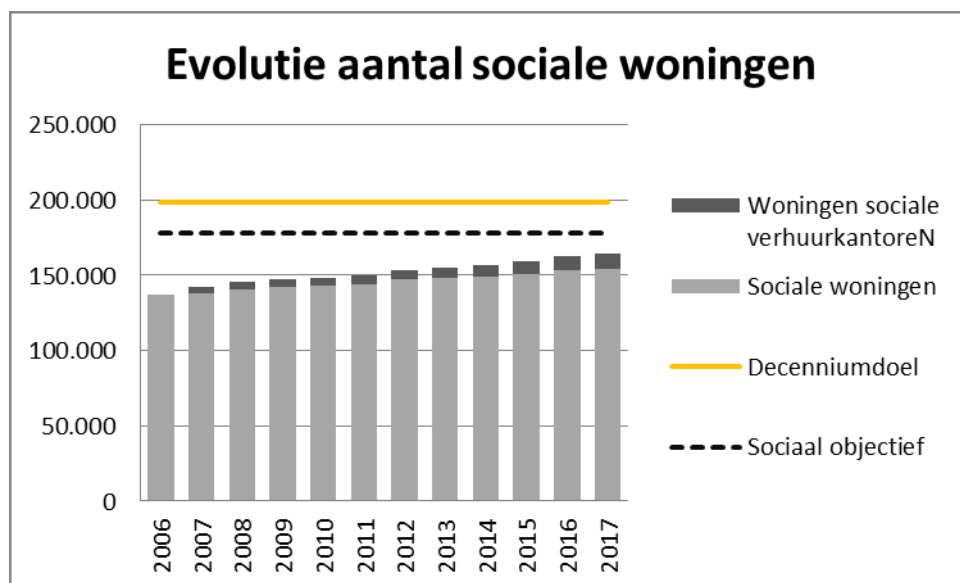
De aangroei van het aantal huishoudens met een budgetmeter duidt mogelijk op de zware woonlast voor deze gezinnen. De aangroei valt samen met de besparingen van de Vlaamse en federale regering.

Energiearmoede en te hoge woonlasten zijn te counteren door een stevig sociaal woonbeleid. Vlaanderen investeert in sociale huisvesting via de sociale huisvestingsmaatschappijen en de sociale verhuurkantoren. Voor beiden heeft Vlaanderen een sociaal objectief vastgelegd, dit objectief werd ook vertaald naar de gemeenten en steden. Doel is dat elke gemeente een minimaal aanbod van sociale woningen heeft.

Het sociaal objectief is vastgelegd op een totaal van 178.000 woningen. In de volgende grafiek is het sociaal objectief een eerste doel. Decenniumdoelen heeft een eigen objectief: 75.000 sociale woningen er bij, bovenop het sociale objectief.

Figuur 26 toont de evolutie van de sociale woningen plus de sociale verhuurkantoorwoningen en vergelijkt deze met enerzijds het sociaal objectief van de overheid en anderzijds met het eigen doel van Decenniumdoelen.

Figuur 26 Evolutie aantal sociale woningen en sociaal verhuurkantoorwoningen – Vlaams Gewest -

Bron: VMSW

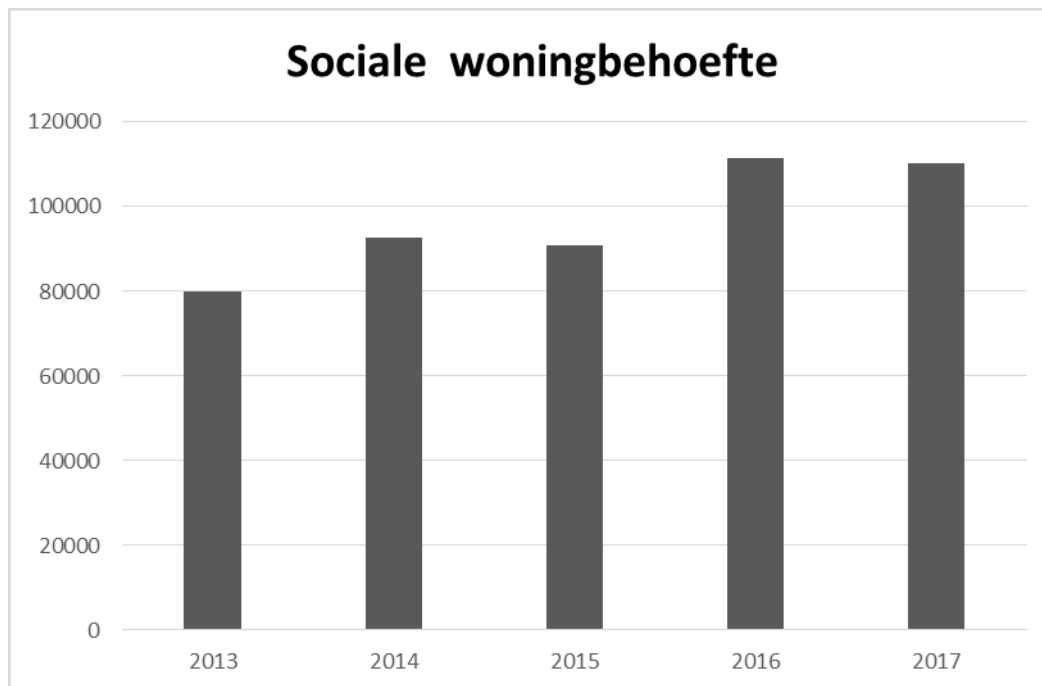
Het aantal sociale woningen gaat in stijgende lijn: van 137.000 woningen in 2006 tot 154.500 in 2017. Hier moeten de 10.000 sociale verhuurkantoorwoningen nog bijgeteld worden. Toch zouden er vanaf 2018 nog een 14.000 sociale woningen moeten bijkomen om het sociaal objectief te kunnen bereiken. Het Decenniumdoel ligt nog verder buiten bereik, met nog een 34.000 woningen te gaan.

Het aantal sociale woningen gaat in stijgende lijn, dit is echter niet voldoende. De bovenstaande grafieken over het armoederisico bij huurders, de hoge woonlast en het groeiend aantal budgetmeters maken duidelijk dat een sociaal woonbeleid meer dan nodig is.

De Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (2018) berekent sinds 2013 de sociale woonbehoefte, dit is een uitgezuiverde wachtlijst^x (zie figuur 27).

Figuur 27 De sociale woningbehoefte – Vlaams gewest

Bron: VMSW

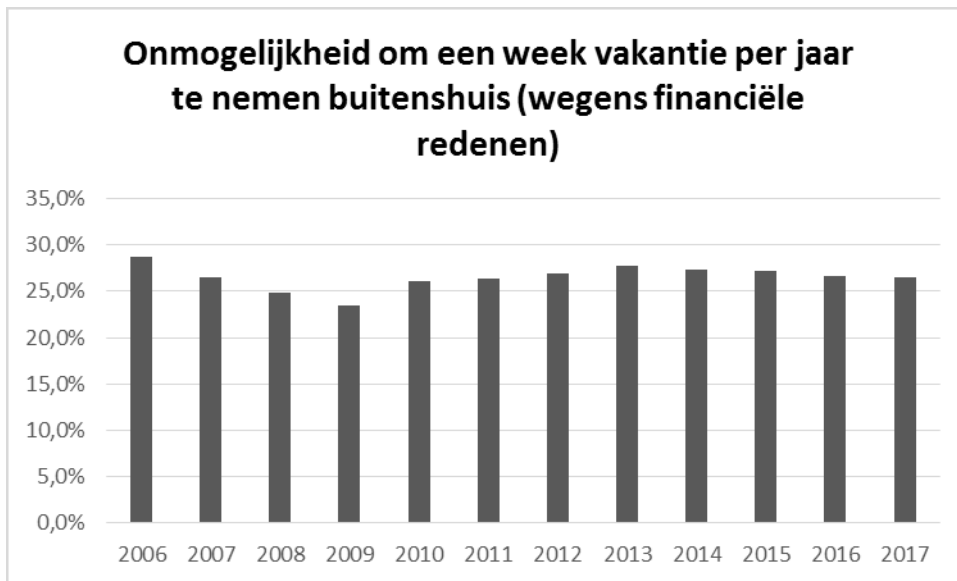
Ongeveer 110.000 extra woningen zijn nodig om de woonbehoefte op te vangen. Wanneer het sociaal objectief bereikt is, zullen er dus nog een kleine 100.000 woningen nodig zijn.

Sociale woningen zijn een antwoord op armoede. Investeren in sociale woningen loont dus. De uitdaging voor Vlaanderen is groot. Niet enkel sociale woningen, ook investeren in energierenovatie en huursubsidies zijn een antwoord op de woonnood. Deze investeringen betalen zich bovendien terug: minder uitstoot, meer middelen om deel te nemen aan de samenleving en de huur betaalt de sociale woning af. Voor de autofiles heeft Vlaanderen een Oosterweelverbinding over, heeft Vlaanderen een investeringsplan voor de woonnood over?

8. Samen leven

Het Decenniumdoel voor samen-leven is 'armen verbreden hun netwerken'. Deze doelstelling kijkt hoe mensen in Vlaanderen en België meer op gelijke voet leven, gelijkwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen. Deze doelstelling is door Decenniumdoelen niet kwantitatief vastgelegd. Decenniumdoelen kijkt hiervoor onder meer naar de vakantieparticipatie, de verdeling van het vermogen en naar de mate van discriminatie.

Figuur 28 Evolutie van de onmogelijkheid om een week vakantie per jaar te nemen buitenshuis - België

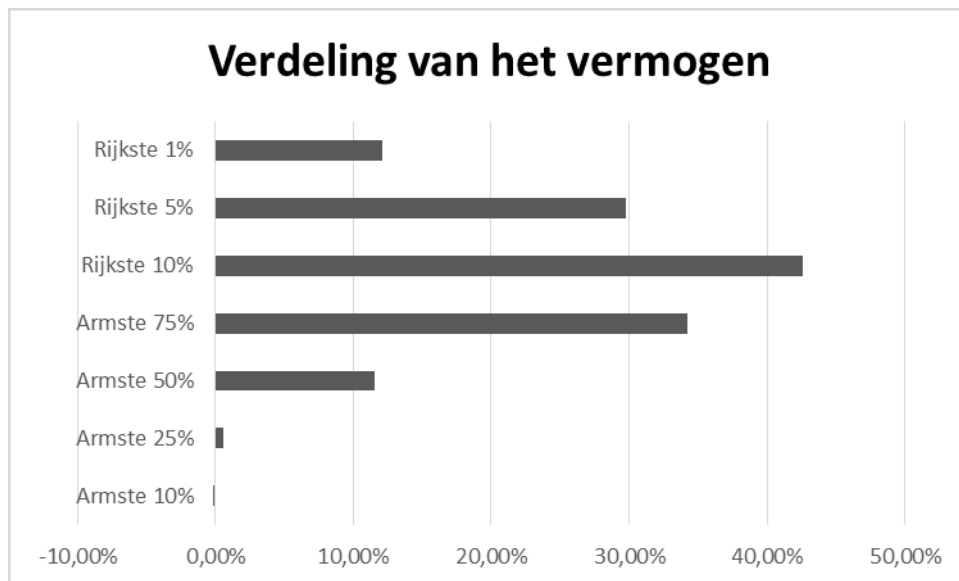
Bron : StatBel

Figuur 28 toont dat meer dan 25% van de Belgen om financiële redenen geen week vakantie buitenshuis kan nemen. Sinds 2010 blijft dit aantal schommelen boven de 25%. De laatste jaren is er een daling te bemerken van 2 procentpunten tot 25,2% in 2017.

Figuur 29 is een indicator van de ongelijkheid in België. De ongelijkheid is in ons land minder groot dan in andere landen, stellen onderzoekers. Toch is de verdeling van het vermogen zeer ongelijk (zie bijvoorbeeld Kuypers, 2018).^x De armste 10% heeft een negatief vermogen, met name schulden; de armste 50% heeft amper 11% van het totale vermogen in België; de 10% rijksten hebben meer dan 40% van het totale vermogen in bezit, de 5% rijksten hebben 30% van het totale vermogen in bezit.

‘Samen leven’ vraagt kunnen leven op meer gelijkwaardige wijze. Uit deze grafiek blijkt overduidelijk dat grote ongelijkheid het fundament is van onze samenleving.

Figuur 29 Verdeling van het vermogen 2014

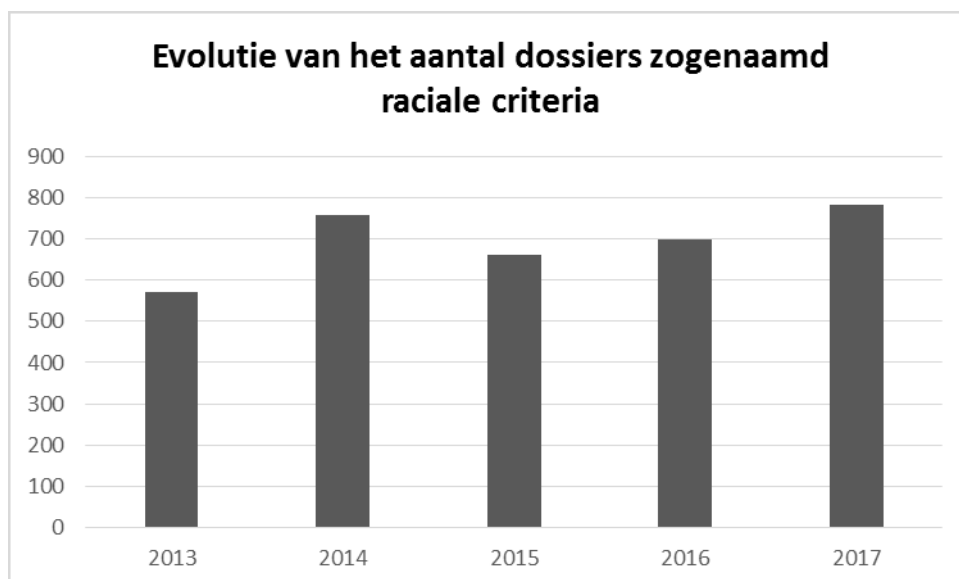

Bron: De Standaard

Een derde vorm van samen-leven is kunnen samen leven met anderen. Discriminatie en racisme zijn vormen van niet kunnen samen leven. UNIA verzamelt 'individuele meldingen': iedereen kan bij UNIA terecht met een vraag, een verzoek tot tussenkomst, een opmerking of een interpellatie over de antiracisme- en antidiscriminatie wetgeving, de wet tegen negationisme en de grondrechten van personen met een handicap. In hun jaarlijks cijfer rapport worden de verschillende meldingen en de ontvankelijke dossiers besproken (Unia, 2017).

De laatste grafiek toont de evolutie van het aantal dossiers gebaseerd op raciale criteria.

Figuur 30 Evolutie van het aantal dossier zogenaamd raciale criteria -

Bron: UNIA

Sinds 2013 is er een voortdurende stijging van het aantal ontvankelijke dossiers die UNIA behandelt. In 2017 waren er bijna 800 dossiers, een stijging van meer dan 80 tegenover 2016. Het aantal dossiers zegt niets over de staat van discriminatie en racisme in België, wel over de bekendheid van UNIA. Toch maakt het aantal meldingen duidelijk dat beide in de samenleving aanwezig zijn en personen verhinderen om volwaardig deel te nemen aan deze samenleving. Deze grafiek is een signaal dat samen leven steeds moeilijker wordt. Samen leven wordt meer ongelijkwaardig.

Tabel 3 maakt dit nog eens expliciet. De kloof inzake subjectieve armoede bij mensen uit Europa en buiten Europa is totaal verschillend en groeit opnieuw.

Tabel 3 Subjectieve armoede – vergelijking naar land van geboorte - Vlaanderen

Land van geboorte	2017	2016	2015
Geboren in de EU (18+)	11	11	11
Geboren buiten de EU (18+)	43	37	45

Bron: Statistiek Vlaanderen

Het Decenniumdoel samenleven vraagt van de Vlaamse en federale overheid een genereus beleid. Een beleid dat zich richt op een positieve samenleving, een samenleving die open staat voor wie anders is, voor wie een andere geschiedenis heeft, voor wie minder mogelijkheden of middelen heeft. Dit vraagt van Vlaanderen een offensief beleid, niet uit de buik, maar vanuit een verhaal dat Vlaanderen en België verbindt. Dit vraagt ook dat wie het goed heeft, meer moet bijdragen. Ongelijke samenlevingen zijn immers ongelukkige samenlevingen, en dit voorkomen, is een verantwoordelijkheid van allen, en in het bijzonder van diegenen die het vandaag en morgen goed hebben.

9. Besluit: nog steeds een armoedig beleid

Deze elfde Armoedebaarometer bevestigt het beeld dat Decenniumdoelen vorig jaar schetste. De tiende Armoedebaarometer schetste een decennium armoedig beleid. Armoedig beleid omdat al tien jaar lang de verschillende regeringen beloofden de armoede of de kinderarmoede te halveren, de uitkeringen te verhogen tot de armoedegrens, sociale correcties in te voeren, ... Niets daarvan, mensen in armoede worden door het armoedig beleid niet boven de armoede getild.

De elfde Armoedebaarometer gaat verder op de weg die de vorige Armoedebaarometer insloeg. Het is een signaal dat een ander beleid nodig is, een ander beleid dat van armoede een prioriteit maakt. Deze Armoedebaarometer daagt de huidige en de toekomstige regeringen uit. Armoedebestrijding vraagt inzet en volgehouden inspanning van alle beleidsverantwoordelijken en van alle beleidsniveaus. Het vraagt een volgehouden en stapsgewijze investering in armoedebestrijding.

Armoedebestrijding vraagt bovendien een paradigmashift. Het huidige discours van jobs, jobs, jobs, ... en het discours van de 'slechte arme' bieden geen antwoord op de stijgende of diepere armoede. Het huidige discours zit dus fout.

Een ander discours en beleid kunnen armoede halveren. Dit ander discours vertrekt van 'de zorg voor allen en de samenleving', vertrekt van een streven naar meer gelijkwaardigheid, vertrekt van het idee dat iedereen, ook de meest kansrijke, kwetsbaar is en de zorg van de samenleving nodig heeft.

Armoedebestrijding vraagt dus de inzet van de gehele samenleving. Het brede middenveld en de vele organisaties staan vandaag echter onder druk. Hun plaats in de vormgeving van de Vlaamse en Belgische samenleving wordt vandaag door beide regeringen bevraagd; zij zijn echter vormgever van de samenleving en kunnen voortrekker zijn in armoedebestrijding. Ook hier vraagt armoedebestrijding een paradigmashift: samenwerken is nodig.

Zes doelen telt Decenniumdoelen, een voor elk belangrijk levensdomein, een zevende vat het alle doelen in één beeld samen.

1. Elk gezin heeft een volwaardig inkomen

Een volwaardig inkomen is noodzakelijk om te kunnen deelnemen aan onze samenleving. Het decenniumdoel is dat elk gezin, ongeacht de samenstelling, minstens een inkomen heeft dat de Europese armoededrempel bereikt.

De verschillende regeringen hebben de belofte gemaakt de sociale minima tot boven de armoedegrens te brengen, ook deze regering. Deze belofte werd vrij snel gebroken.

Na elf jaar armoedebestrijdingsbeleid is het Decenniumdoel, elk gezin minstens een inkomen dat de armoedegrens bereikt, nog steeds niet gehaald.

2. Meer gezinnen hebben werk

De staatssecretaris heeft een punt: waardig werk hebben, is een hefboom tegen armoede. Niet zomaar elk werk, maar werk dat zorgt voor een volwaardig inkomen en voor een vorm van erkenning door de samenleving.

Zelfs met het jobs, jobs, jobs, ...-beleid van deze regering is het hebben van werk voor velen onbereikbaar. In 2006 had 9,2% van de gezinnen geen inkomen uit betaald werk. In 2017 is dit amper gedaald tot 8,3%. Sinds het begin van de Armoedebarmeters is dit aantal blijven schommelen boven de 8%. De werkzaamheidsgraden van laaggeschoolden en personen met een migratieachtergrond blijven bijzonder laag of gaan zelfs achteruit. Er wordt te weinig geïnvesteerd in de sociale economie, er is zelfs een afbouw te bemerken. Juist die groepen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt vinden hier geen antwoord meer. Werkloosheid is hun deel.

Het Decenniumdoel, de halvering van het aantal gezinnen waar niemand werkt, wordt niet gehaald.

3. Meer gezinnen wonen goed aan betaalbare prijzen

Een goede en betaalbare woning is een zorg van elk gezin. Het is de plaats van waaruit men de samenleving tegemoet treedt. Een minderwaardige, dure woning belemmert bijgevolg een goede deelname aan onze samenleving.

Het Decenniumdoel vraagt een forse inhaalbeweging voor sociale woningen. Bijkomende investeringen in sociale woningen zijn nodig. Vlaanderen blijft investeren, maar nog lang niet genoeg. Het Vlaamse sociaal objectief is nog 14.000 woningen verwijderd, het Decenniumdoel nog 34.000 woningen.

Het Decenniumdoel, de toename van minstens 75.000 sociale huurwoningen, wordt niet gehaald.

4. Meer jongeren hebben een toekomst na de school

De school bereidt jongeren voor op de samenleving. Een samenleving die steeds meer eisen stelt naar letters en cijfers. Wie laaggeschoold uit de school stapt, heeft veel meer kans om in armoede te leven, geen werk te vinden, minder gezond te zijn, ...

Het Decenniumdoel is ambitieus: een daling tot 3% laaggeletterdheid en laaggecijferdheid bij jongeren en dit in alle onderwijsvormen. De evolutie is echter meer dan zorgwekkend.

Het Decenniumdoel met betrekking tot de laaggeletterdheid en laaggecijferdheid wordt bijgevolg niet gehaald.

5. Meer gezinnen kunnen naar de dokter of de tandarts

Arm maakt ziek. Een slechte woning, een niet verwarmde woning, slechte arbeidsomstandigheden, een minder goede woonomgeving, ... maakt mensen ziek. Laaggeschoolden hebben bovendien minder kennis over gezond leven. De gezondheidskloof tussen rijk en arm is een feit.

Het Decenniumdoel, de halvering van de gezondheidskloof, werd niet gehaald. Het subjectief ongezondheidsgevoel blijft bij kansengroepen bijzonder hoog, heel wat gezinnen stellen hun zorg omwille van financiële redenen uit.

Het Decenniumdoel, de halvering van de gezondheidsongelijkheid, wordt niet gehaald.

6. Elk gezin voelt zich thuis in België

De vorige Decenniumdoelen zorgen dat mensen in en nabij armoede kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit vraagt om op een meer gelijkwaardige wijze te kunnen deelnemen, op gelijke voet te kunnen staan met anderen.

Het Decenniumdoel, mensen in armoede verbreden hun netwerken, omschrijft het op gelijke voet staan. De elfde Armoedebareometer bekijkt het kunnen vakantie nemen, de verdeling van het vermogen en de evolutie van raciale meldingen. Op al deze indicatoren scoren België en Vlaanderen niet goed.

Het Decenniumdoel, mensen in armoede verbreden hun netwerken, wordt niet gehaald.

7. Een halvering van de armoede

Decenniumdoelen streeft naar een halvering van de armoede. De bovenstaande doelen dragen elk op hun manier en een steen bij aan deze algemene doelstelling.

De cijfers zijn meer dan zorgwekkend. Het armoederisico in België stijgt sinds 2014 terug tot bijna 16%, de kinderarmoede stijgt scherp, ... Armoede verbreedt zich. Het Vlaams en Belgisch armoedebestrijdingsbeleid faalt.

Het Decenniumdoel, de halvering van de armoede, wordt niet behaald.

Referenties

Agentschap Zorg & Gezondheid (2018). Gezondheidsongelijkheid, via https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/atoms/files/Infographic_gezondheidsongelijkheid.pdf

Belgische Federatie van Voedselbanken (2018). Jaarverslag 2017, via http://www.foodbanks.be/images/cont/rapport-d-activit-s-2017-nl_file.pdf

Christelijke Mutualiteiten (2017). Meer mensen goedkoop naar dokter dankzij actieve opsporing, Persbericht 21 november 2017, via <https://www.cm.be/professioneel/pers/persberichten-2017/meer-mensen-goedkoop-naar-de-dokter-dankzij-actieve-opsporing>

Decenniumdoelen (2017). 10 Armoedebarmeters, een decennium armoedig beleid, Brussel: Decenniumdoelen, via <https://www.decenniumdoelen.be/10-armoedebarmeters-10-jaar-armoedig-beleid/>

InterMutualistisch Agentschap (IMA) (2018). IMA-Atlas, via <https://www.aim-ima.be/IMA-Atlas>

Kind en Gezin (2018). Kansarmoede, via <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/kansarmoede/>

Kuypers, S. (2018), Onze vermogensverdeling? Alles kan beter, Sampol, april 2018, p. 35-40 http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be/sites/default/files/SamPol_apr18_Thema_SarahKuypers.pdf

Nationale Bank België (2018). Statistieken, via <https://www.nbb.be/nl/kredietcentrales/kredieten-aan-particulieren/statistieken>

Rekenhof (2017). Gelijke onderwijskansen in het gewoon basisonderwijs. Verslag van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement. Brussel: Rekenhof.

StatBel (2018). Armoede en levensomstandigheden, via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden>

Statistiek Vlaanderen (2018). Statistiek Vlaanderen, home, via <http://www.statistiekvlaanderen.be/>

Statistiek Vlaanderen (2018). Jouw gemeente in cijfers, via <http://www.statistiekvlaanderen.be/monitor-jouw-gemeente-in-cijfers>

Statistiek Vlaanderen (2018). Armoede, via <http://www.statistiekvlaanderen.be/statistiek-armoede>

Statistiek Vlaanderen (2018). Energiearmoede, via <http://www.statistiekvlaanderen.be/monitor-energiearmoede>

Steunpunt Werk (2018). Cijfers, via <http://www.steunpuntwerk.be/cijfers>

Studiedienst van de Vlaamse Regering (2017). Vlaamse Armoedemonitor 2017, Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering

Unia (2018). Cijfersverslag 2017, mei 2018, Brussel: Unia, via <https://www.unia.be/nl>

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming Departement Onderwijs en Vorming (2018). Vroegtijdig schoolverlaten in het Vlaams secundair onderwijs. Cijferrapport voor de schooljaren 2010-2011 tot en met 2015-2016, derde editie - maart 2018, Brussel: Departement Onderwijs en Vorming

Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen, VMSW (2018). Statistieken, via <https://www.vmsw.be/Home/Footer/Over-sociale-huisvesting/Statistieken>

Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen, VMSW (2018). Kandidaathuurders. Statistisch bulletin 2017. 30 juni 2018, Brussel: VMSW

Departement Werk en Sociale Economie (2018). De Vlaamse sociale economie in 2016, Brussel: Departement Werk en Sociale Economie , via https://www.werk.be/sites/default/files/rapporten/rapport_de_vlaamse_sociale_economie_in_2016.pdf

---

ⁱ Zie : https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2017/02/05/homans_armoede_daaltvoorheteersteentrendbreuk-1-2883969/

ⁱⁱ Zie: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2017/10/08/staatssecretaris-demir---regering-zal-europese-armoedegrens-niet/>

ⁱⁱⁱ Zie: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/02/25/zuhal-demir-wil-uitkering-voor-mensen-met-handicap-boven-het-lee/>

^{iv} Zie: www.decenniumdoelen.be

^v De maatstaf die wordt gehanteerd voor monetaire armoede of armoederisico is de grens van 60% van het mediaan beschikbaar gezinsinkomen op individueel niveau. We spreken over een armoedegrens van 60%. Verderop hebben we het over armoedegrenzen van 40%, 50% en 70%, dus telkens over personen met een gezinsinkomen lager dan 40%, 50% en 70% van het mediaan equivalent beschikbaar inkomen.

^{vi} Meer cijfers over de sociale economie vind je op

https://www.werk.be/sites/default/files/rapporten/rapport_de_vlaamse_sociale_economie_in_2016.pdf

^{vii} Uit De Standaard van 2 september 2018 : "Hoog onderwijsniveau botst niet met gelijke kansen"

http://www.standaard.be/cnt/dmf20180902_03698009

^{viii} <http://www.statistiekvlaanderen.be/monitor-jouw-gemeente-in-cijfers>

^{ix} De sociale woonbehoefte wordt berekend op basis van een duidelijke omschrijving van de kandidaat-huurder: "een persoon heeft een nood aan een sociale woning kenbaar gemaakt indien hij/zij ingeschreven is op een wachtlijst van een SHM, momenteel niet verblijft in een sociale woning en zijn/haar voorkeuren zodanig zijn dat hij/zij op korte tot middellange termijn een sociale woning toegewezen kan worden."

^x De Standaard, 30 augustus 2018. De Belgen zijn rijk, maar niet allemaal.

http://www.standaard.be/cnt/dmf20180830_03692552;